

Начало>Вашите права>Основни права>Стопанска дейност и права на човека

Стопанска дейност и права на човека

Стопански дейности, които биха могли да окажат отрицателно въздействие върху правата на човека в световен мащаб, и реакцията на ЕС.

Стопанските дейности са двигателят на икономиката, тъй като допринасят за икономическото и социалното развитие чрез създаването на работни места и предоставянето на стоки и услуги. Същевременно те биха могли да имат неблагоприятно въздействие върху правата на човека, включително аспектите, свързани с околната среда, труда и обществото.

По-специално предприятията (чрез своите дейности или бездействия и тези на техните вериги на доставки) могат да повлияят отрицателно на целия спектър от международно признати права на човека, като например:

граждански и политически права
икономически и културни права
равенство и недискриминация
права на детето
свобода на изразяване
защита на данните
право на справедлив съдебен процес
екологични права и устойчивост
трудови права
здравни права
защита на потребителите

За да се гарантира положителният принос на предприятията и да се предотврати тяхното отрицателно въздействие, Организацията на обединените нации (ООН), Международната организация на труда (МОТ) и Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) са определили подход към глобалните очаквания за отговорна стопанска дейност.

По-специално:

Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека от 2011 г. са първите международно приети стандарти за предотвратяване и справяне с рисковете за правата на човека, свързани със стопанската дейност.

Насоките на ОИСР, приети през 1976 г. и **актуализирани през 2011 г.**, включват глава относно правата на човека, която е в съответствие с ръководните принципи на ООН за правата на човека.

Тристранната декларация на МОТ за принципите относно многонационалните предприятия и социалната политика беше актуализирана през 2017 г. с цел включване на нови трудови стандарти, както и позоваване на ръководните принципи на ООН за правата на човека и Програмата до 2030 г. за устойчиво развитие.

Освен това през **2016 г.** Съветът на Европа прие **Препоръка относно бизнеса и правата на човека**, насочена към предоставяне на достъп до правни средства за защита, със специален акцент върху допълнителните нужди от закрила на работниците, децата, коренното население и защитниците на правата на човека.

Във връзка с достъпа до правни средства за защита в ръководните принципи на ООН за правата на човека се посочва, че от държавите се очаква да предприемат необходимите стъпки, за да гарантират достъп до ефективни правни средства за защита на лицата, засегнати от злоупотреби, свързани със стопанската дейност. Това може да бъде постигнато чрез правни, административни, законодателни и други подходящи средства. В ръководните принципи на ООН за правата на човека се посочва също така, че от дружествата, които са причинили или допринесли за неблагоприятни последици с дейността си, се очаква да се справят с тях чрез корективни мерки.

Реакция на ЕС

Европейската харта на основните права съдържа няколко относими правила, като например тези относно:

забраната на робството и на принудителния труд (член 5)
свободата на стопанската инициатива (член 16),
недискриминацията (член 21)
правата на детето (член 24)
справедливите и равни условия на труд (член 31)
забраната на детския труд (член 32)
медицинските грижи (член 35)
опазването на околната среда (член 37)
защитата на потребителите (член 38)
правото на ефективни правни средства за защита и на справедлив съдебен процес (член 47).

ЕС предприе следните действия във връзка с отрицателното въздействие на стопанските дейности върху правата на човека:

2011 г. — Стратегия на ЕС, в която се подчертава ангажиментът за прилагане на ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека

2015 г. — **Преглед от страна на Комисията на напредъка на ЕС по отношение на ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека**

2017 г. — В **доклад на Агенцията за основните права** се препоръчва подготвянето на преглед на всички правни средства за защита, изготвен на ясен език и достъпен за широката общественост.

2019 г. — Преглед от страна на Комисията на напредъка:

Корпоративна социална отговорност, отговорно бизнес поведение, бизнес и права на човека (SWD (2019) 143)

2019 г. —

Специален доклад на Агенцията за основните права относно свързаните със стопанската дейност нарушения на правата на човека, докладвани в ЕС, и наличните средства за правна защита

Последна актуализация: 28/07/2020

Тази страница се поддържа от Европейската комисия. Информацията на тази страница не отразява задължително официалната позиция на Европейската комисия. Комисията не поема никаква отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или са споменати в този документ. За да се запознаете с правилата относно авторското право за страниците на ЕС, моля прочетете правната информация.

Стопанска дейност и права на човека - България

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Комисията за защита от дискриминация е независим специализиран държавен орган за предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и осигуряване на равенство във възможностите. Съгласно чл. 1 от [Закон за защита от дискриминация](#) този закон урежда защитата срещу всички форми на дискриминация и съдейства за нейното предотвратяване. Член 3 регламентира, че защита от дискриминация се предоставя на всички физически лица на територията на Република България. Що се касае до сдружения на физически лица, както и юридически лица, те се ползват от правата по този закон, когато са дискриминирани на основата на признаците по чл. 4, ал. 1, по отношение на техния членски състав или на заетите в тях лица. Законодателят не е уредил като част от правомощията на Комисията за защита от дискриминация да присъжда обезщетения и разноски в производството за защита от дискриминация пред Комисията за защита от дискриминация.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

В Закона за защита от дискриминация не са диференцирани нарушенията съобразно тяхната тежест. Производството за защита от дискриминация се реализира по регламентирания ред в Глава четвърта „Производство за защита от дискриминация“ на [Закон за защита от дискриминация](#) и [Правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация](#).

Защитата при упражняване правото на труд е обособена в специална глава - Глава втора, раздел I от [Закон за защита от дискриминация](#), в чиито разпоредби изчерпателно са изброени задълженията на работодателя, респективно нарушението на кои права на работника/служителя биха се счели за дискриминационни.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Комисия за защита от дискриминация като национален орган по равенство действа на общия териториален принцип, на който действат всички органи за равенство. Чл. 3 от [Закон за защита от дискриминация](#) регламентира изрично, че от предвидената в закона защита се ползват всички лица на територията на Република България.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Сдружения на физически лица, както и юридически лица, се ползват от правата по [Закон за защита от дискриминация](#) по отношение на техния членски състав или на заетите в тях лица на територията на Република България. Без оглед на гражданството (както и на други значими за личността белези), би могло да се разгледа оплакване за нарушение на принципа на равното третиране, извършено или допуснато на територията на Република България при съобразяване не посочената особеност за юридическите лица, а именно нарушението да засяга техния членски състав или заетите в тях.

Административните органи действат в рамките на правомощията си, установени от закона. Компетентността на административния орган е нормативно признатата способност на даден орган да издаде определен акт. Компетентността на Комисията за защита от дискриминация е уредена в разпоредбата на чл. 47 от [Закон за защита от дискриминация](#), където са регламентирани правомощията, с които разполага в качеството ѝ на специализиран държавен орган, осигуряващ предотвратяване на дискриминация, защита от дискриминация и равенство на възможностите. Извън установяване нарушение на [Закон за защита от дискриминация](#) при маркираната фактическа обстановка, жалбоподателят би могъл да се обърне и към други държавни институции, които в рамките на своите правомощия да извършат проверки, например [Изпълнителна агенция „Главна инспекция по труда“](#).

Информация за статута, правомощията, основанията ѝ реда за сезиране на съответните институции е публикувана на техните интернет страници.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

В [Закон за защита от дискриминация](#) и [Правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация](#) е регламентирано инициирането на производство пред Комисията, съответно реквизитите, които трябва да съдържа жалбата/сигналът (чл. 51, ал. 2 от [Закон за защита от дискриминация](#) и чл. 6 от [Правилата за производство пред Комисията за защита от дискриминация](#)). За транснационалните корпорации действат същите правила. Следва да се обърне внимание на възможността за приключване на спора за нарушени права по [Закон за защита от дискриминация](#) със споразумение. Разпоредбата на чл. 62, ал.1 от [Закон за защита от дискриминация](#) задължава председателя на състава да разясни на страните възможността за сключване на споразумение и да ги прикани към помирително производство.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Съгласно чл. 47 от [Закон за защита от дискриминация](#) Комисията за защита от дискриминация предоставя независима помощ на жертвите на дискриминация при подаването на жалби за дискриминация, осъществена на територията на Република България, без оглед на тяхното гражданство. Съгласно разпоредбата на чл. 53, ал. 1 [Закон за защита от дискриминация](#), за производството пред Комисията за защита от дискриминация не се събират държавни такси, а съгласно текста на ал. 2 „направените в хода на производството разноски са за сметка на бюджета на Комисията“, т.е. производството пред Комисията за защита от дискриминация е безплатно.

Последна актуализация: 08/05/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Чехия

1. С какъв вид съдебна защита разполагам във вашата държава в качеството ми на жертва на свързани със стопанската дейност нарушения на правата на човека? Тази защита включва ли обезщетение?

На лицата, станали жертва на нарушения на правата на човека, свързани със стопанска дейност, се предоставя защита на равнището на обикновените съдилища.

Лицата, чиито права са нарушени, могат да потърсят защита както чрез граждански, така и чрез наказателни производства пред обикновените съдилища, а впоследствие и през Конституционния съд, ако е приложимо.

В случай на нарушения от гражданскоправно естество обикновено може да се защитите, като предявите осъдителен иск, чрез който ищецът може да поиска изпълнението на каквото и да е правно задължение. В типичния случай ищецът може да поиска предоставяне на нещо от ответника, извършване на дадено действие от ответника, преустановяване на неправомерно поведение от ответника или търпимост от страна на ответника към определено поведение. Ищецът също така може да поиска да бъде изпълнено задължението за предоставяне на обезщетение за финансова или нефинансова вреда, причинена от укоримо действие на ответника.

Когато са нарушени права поради действие, окачествимо като престъпление, като средство за защита може да се подаде жалба за извършено правонарушение до всеки полицейски орган, прокуратура или устно пред съд. В допълнение към жалбата за извършено правонарушение прокурорът може да образува дело пред съд, който впоследствие се произнася по вината и определя наказанието. Съдът е независим при вземането на своите решения и е обвързан единствено от закона.

Когато в резултат на нарушението е нанесена вреда на здравето на жертвата или ѝ е причинена финансова или нефинансова вреда, или нарушителят е извлякъл изгода от нарушението за сметка на жертвата, последната може да поиска от съда да постанови осъдително решение, с което да задължи нарушителя да обезщети финансово нанесената на жертвата финансова или нефинансова вреда в резултат на нарушението (това се нарича допълнително искане). [1] Жертвата трябва да направи това преди събирането на доказателства по време на производството или най-късно по време на първото съдебно заседание по договаряне на споразумението относно вината и наказанието, ако е постигнато такова споразумение.

Жертвата на нарушение на правата на човека (наричана увреденото лице) няма право да обжалва решението на съда на основание, че диспозитивът на съдебното решение (т.е. самото решение) е неправилен. Независимо от това жертвата може да обжалва съдебното решение относно финансово обезщетение за финансова или нефинансова вреда или това, което е постановено в него относно отказа от необоснована изгода, на основание, че това решение е неправилно, ако жертвата е предявила такова искане.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Случаите на тежки нарушения на правата на човека се третират като престъпления съгласно Наказателния кодекс. Когато съдът определя присъдата, освен положението на нарушителя и защитените от закона интереси на жертвата той взема предвид и естеството и тежестта на престъпленията. По принцип в Наказателния кодекс са определени по-тежки наказания и присъди за определени престъпления, класифицирани в Наказателния кодекс като отличаващи се с голяма тежест за обществото. Тази тежест може да се изразява в много сериозна опасност или вреда за жертвата на престъплението, в начина на неговото извършване или в конкретен мотив. Посоченото по-горе може да включва умишлено извършване на престъпление или извършване на престъпление поради груба небрежност, повторно извършване на нарушение, извличане на значителна полза или на полза от значителен мащаб в резултат на престъплението или причиняване на тежка телесна повреда или смърт. Наказателният кодекс съдържа отделен дял относно престъпления, свързани с околната среда. Освен основните факти, съставляващи тези престъпления, в Наказателния кодекс се определят и някои квалифицирани факти, които отразяват по-голямата тежест на престъпленията за обществото, като за тях се предвиждат по-сурови наказания. Наказанието може да включва дори лишаване от свобода в случай на физически лица и прекратяване на субекта в случай на юридически лица.

Посоченото по-горе се прилага *mutatis mutandis* към експлоатация на труда. В Наказателния кодекс не се посочва терминът „експлоатация на труда“, а робство и крепостничество [2], принудителен труд и други форми на експлоатация [3], които се третират като престъплението „трафик на хора“ и могат да се отнесат към този термин. Той може също така да означава особено експлоататорски условия на труд [4], които са една от основните характеристики на фактите, съставляващи престъплението „незаконно наемане на работа на чужденци“. За тези престъпления също са определени някои квалифицирани факти, като наличието на такива факти по дадено дело води до налагане на по-тежки наказания.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Като цяло се прилага отговорът на въпрос 1. Чешките органи разполагат с първична компетентност да разглеждат случаи, настъпили в Чешката република, освен ако не е предвидено друго в правото на ЕС или в международни договори.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Омбудсманът може в рамките на някои от своите компетенции да предостави помощ и защита на жертвите на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност. Това включва по-специално оказване на съдействие на граждани на ЕС, разследване на жалби относно органите на държавната администрация и осигуряване на сътрудничество и насоки на лица, станали жертва на дискриминация. Що се отнася до оказването на съдействие на гражданите на ЕС, всички граждани на ЕС могат да се обръщат към омбудсмана с искания за съдействие по въпроси, свързани с техните права като служители и като граждани на ЕС. Като част от тази дейност омбудсманът предоставя информация на гражданите на ЕС относно техните права, относно органите, към които следва да се обрънат, и относно стъпките, които могат да предприемат. Омбудсманът също така осигурява насоки при съмнения за дискриминация на основата на националност и при подаване на искания за образуване на производства на основание дискриминация. Омбудсманът може да осъществява комуникация с органите с подобна роля в други държави — членки на ЕС. Освен към омбудсмана жертвите на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, могат да се обръщат и към чешкия център на мрежата за решаване на проблеми в рамките на вътрешния пазар СОЛВИТ. Центърът на СОЛВИТ разследва жалби по случаи, в които публичен орган на държава — членка на ЕС, не спазва европейското право и така уврежда правата на лица [както на граждани, така и на предприятия].

Омбудсманът също така разследва жалби срещу органи на държавната администрация, които са компетентни да осъществяват надзор на изпълнението на задължения на частни субекти (обикновено органи за инспекции и надзор). Омбудсманът обаче не може да разследва дейностите на самите частни субекти. Също толкова важен е фактът, че омбудсманът е упълномощен да действа като националния орган за равно третиране и защита от дискриминация. В това отношение омбудсманът осигурява съдействие и насоки на лицата, станали жертва на дискриминация.

Чешката република също така е създала национални надзорни институции във всеки сектор на държавната администрация. По правило тези институции приемат предложения и жалби от обществеността. Ако те извършат проверка и установят нарушение на законодателството, те могат по-специално да наложат задължение за коригиране на положението, както и да наложат глоби в случай на по-сериозни нарушения. Тези институции включват без ограничение Česká obchodní inspekce [чешкия контролен орган в областта на търговията], който обхваща предоставянето на стоки и услуги, Státní zemědělská a potravinářská inspekce [чешкия контролен орган в областта на земеделието и храните] и Státní veterinární správa [държавната ветеринарна администрация] за хранителни стоки, както и регионалните центрове за обществено здравеопазване по отношение на козметични продукти и изделия, предназначени за контакт с храна. Освен това по отношение на трудовите правоотношения тези институции включват Státní úřad inspekce práce [държавната служба по инспекция на труда] и регионалните служби по инспекция на труда; по отношение на околната среда може да се свържете с Česká inspekce životního prostředí [чешкия контролен орган в областта на околната среда]. Териториалната компетентност на тези институции обикновено е ограничена до територията на Чешката република.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Чешкото законодателство не налага задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност, както и задължение за наблюдение на тези дейности. Поради това чешкото правителство е препоръчало на предприятията най-малкото да обмислят въвеждането на свои вътрешни механизми за надлежна проверка, насочени към установяване и отстраняване на рискове във връзка с правата на човека. [5] Участието на групите от заинтересовани страни — служителите и пряко засегнатата общественост — следва да представлява задължителна част от тези механизми. Тази препоръка на правителството обаче не е правно обвързваща.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Когато лице търси защита за своите права като страна по гражданско производство, то може да подаде молба до съда за назначаване на законен представител. Съдът назначава законен представител, при условие че страната отговаря на условията за освобождаване от съдебните разходи, когато назначаването на представител е необходимо за защита на интересите на страната. Същевременно съдът назначава адвокат само ако това е необходимо за защита на интересите на страната (по-специално при по-сложни производства) или в случай на назначаване на представител по производство, при което представителството от адвокат (нотариус) е задължително.

При наказателни производства на жертвите на престъпления се оказва специализирана помощ, която включва психологически консултации, социални съвети, правна помощ, предоставяне на правна информация и програми за възстановяване. Жертвите също така имат право на достъп до информация относно делата, в които участват в качеството си на жертви на престъпления. По отношение на правната помощ това включва без ограничение представителство в производства пред съда и други органи, предоставяне на правни консултации и изготвяне на документи и на правни анализи.

Жертвите, на които е нанесена тежка телесна повреда в резултат на умишлено престъпление, и преживелите лица на жертви, починали в резултат на престъпление, могат да кандидатстват за правна помощ, която се предоставя безплатно или по намалена ставка. Съдът предоставя правна помощ безплатно или по намалена ставка, ако жертвата/преживялото лице докаже, че не разполага със средствата да покрие разходите по назначаването на адвокат. Съдът също така взема същото решение, когато жертвата/преживялото лице поиска обезщетение за нанесена вреда, при което представителството от адвокат не е очевидно ненужно. В допълнение към горепосоченото безплатна правна помощ се предоставя въз основа на подадена молба на особено уязвими жертви, което включва следните категории: деца, твърде възрастни лица и лица с увреждания, както и жертви на престъпления, посочени в закона, включително жертви на трафик на хора. Посочените по-горе категории лица имат право на безплатна специализирана помощ като цяло и също така се ползват с допълнителни специални права, като например правото да се предотврати контактуването им с нарушителя и правото на защита при извършване на медицински преглед или при подаване на становище. Лицата, които водят спор с лице с местожителство или седалище извън Чешката република и които не разполагат със средствата да покрият разходите по съдебното производство, могат да кандидатстват за правна помощ по трансгранични спорове съгласно [Директивата](#) относно правната помощ при презгранични спорове. Такава правна помощ обхваща предоставяне на съвети преди съдебния процес с оглед постигане на споразумение преди започване на съдебното производство, правна помощ за внасяне на делото в съда и представителство пред съда, както и подпомагане или освобождаване от съдебни разходи.

Физически лица, които не са граждани на ЕС и не живеят в ЕС, но са станали жертва на нарушения на правата на човека, свързани с тяхната стопанска дейност в Чешката република, имат достъп до правна помощ при същите условия като гражданите на Чешката република.

[1] Член 43, параграф 3 от Закон № 141/1961 относно наказателните производства (Наказателно-процесуален кодекс)

[2] Член 168, параграф 1 и член 168, параграф 2, буква d) от Наказателния кодекс (трафик на хора)

[3] Член 168, параграф 1 и член 168, параграф 2, буква e) от Наказателния кодекс (трафик на хора)

[4] Член 342, параграф 1 от Наказателния кодекс (незаконно наемане на работа на чужденци)

[5] Национален план за действие за стопанска дейност и права на човека за периода 2017—2022 г. [*Národní akční plán pro byznys a lidská práva na období 2017–2022*], стр. 30

Последна актуализация: 28/07/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Дания

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Правната защита срещу нарушения на правата на човека е закрепена в Европейската конвенция за правата на човека, Хартата на основните права на Европейския съюз и Конституционния закон на Кралство Дания (*Danmarks Riges Grundlov*). Не се прави разграничение между нарушения на правата на човека, свързани със стопанска и с нестопанска дейност.

Европейската конвенция за правата на човека

Европейската конвенция за правата на човека е транспонирана в датското законодателство със Закон № 285 от 29 април 1992 г. Съгласно датската съдебна практика публичните органи могат да бъдат задължени да изплатят обезщетение за всяко нарушение на Европейската конвенция за правата на човека, довело до финансови и нефинансови вреди. В съответствие с датската съдебна практика тази отговорност е обективна, като се прилагат и общите принципи на датското законодателство в областта на обезщетенията.

Хартата на основните права на Европейския съюз

При прилагането на правото на Съюза всички датски органи трябва да спазват Хартата на основните права на Европейския съюз. Датските съдилища също така трябва да осигуряват необходимия достъп до правосъдие, така че да се гарантира ефективната защита на правата в области, обхванати от правото на Съюза. Това включва Хартата на основните права на Европейския съюз.

Конституционният закон на Кралство Дания

Глави VII и VIII от Конституцията на Дания съдържат редица свободи и права на човека. Личните свободи включват защита на личната свобода (§ 71), дома и неприкосновеността на личния живот (§ 72), правото на собственост (§ 73), свободата на вероизповедание, както и правото на недискриминация (§ 67, § 68 и § 70). Политическите свободи са свързани със [свободата на словото] (§ 77), свободното сдружаване (§ 78) и свободата на събранията (§ 79). Конституцията също така включва право на безплатен и равен достъп до търговия (§ 74), правото на публична помощ (§ 75), както и правото на безплатно начално образование и свободен избор на училище (§ 76).

В § 73 от Конституцията е определено правното основание за правото на пълна компенсация при отчуждаване, която се изплаща във връзка с финансовата загуба, понесена в резултат на отчуждаване.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Няма специфични правила за тежки нарушения на правата на човека, извършени в национален или международен план. Принципът на пропорционалност обаче изпълнява определена роля при оценката на нарушенията на правата на човека, включително по отношение на тежестта на дадено нарушение. Правната защита срещу нарушения на правата на човека е закрепена в Европейската конвенция за правата на човека, Хартата на основните права на Европейския съюз и Конституционния закон на Кралство Дания.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

По същество всички физически лица в Дания могат да завеждат дело пред националните съдилища. Това важи както за граждани на ЕС, така и за граждани на държави извън ЕС. Допълнителна информация с насоки за завеждане на дело пред съдилищата е достъпна на адрес: <http://www.domstol.dk/>.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други публични служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Националният институт за правата на човека в Дания — Датският институт за правата на човека (*Institut for Menneskerettigheder*), цели да насърчава и защитава правата на човека, включително, наред с другото, като съветва датския парламент (*Folketinget*), датското правителство, други публични органи и частни заинтересовани страни относно правата на човека и управлението на информацията относно правата на човека. Датският институт за правата на човека също така може да помага на жертви на дискриминация във връзка с обработката на техните жалби за дискриминация, като отчита надлежно правата на жертвите, сдруженията, организацията и други юридически лица.

Датският парламентарен омбудсман по същество разглежда единствено жалби срещу публичната администрация.

В Дания съществуват различни механизми за разглеждане на случаи, отнасящи се до нарушения на правата на човека, свързани със стопанска дейност, включително датските съдилища, трудовият съд (*arbejdsretten*), Националният съвет по трудови злоупотреби (*Arbejdsskadestyrelsen*), Съветът за равно третиране (*Ligebehandlingsnævnet*), Институцията за медиация и разглеждане на жалби във връзка с отговорното бизнес поведение (*Mæglings- og klageinstitutionen for ansvarlig virksomhedsadfærd*) (МКИ) и други. В рамките на пазара на труда понякога се провежда поверително помиряване между страни по случаи, които могат да са от значение за правата на човека.

5. Вашата държава задължава ли европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или да предлагат услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Съгласно датското законодателство европейските транснационални корпорации не са длъжни да създават механизми за подаване на жалби или да предлагат услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност.

Дания създаде със закон Институцията за медиация и разглеждане на жалби във връзка с отговорното бизнес поведение (МКИ), която работи за създаването на рамка за медиация, диалог и уреждане на спорове.

МКИ е националното звено за контакт на Дания за ОИСР и, наред с други неща, е натоварена с разглеждането на жалби относно евентуално безотговорно поведение от страна на датски дружества в Дания и чужбина, например при стопанските отношения на дружествата, както и с предлагане на услуги по медиация между увреденото лице и страната, срещу която е подадена жалбата. МКИ разглежда жалби и може да предложи услуги по медиация в случаи, свързани с нарушения на насоките на ОИСР за многонационалните предприятия, включително в случаи, свързани с правата на човека, с правата на работниците, с международните екологични стандарти и с корупция.

МКИ публикува годишни доклади за своята дейност, включително за разглежданите от нея жалби и всички процеси по медиация. При разглеждането на жалби МКИ също така може да изготвя публични становища, които например биха могли да включват критики към поведението на дадено дружество.

МКИ е независима институция с мандат за разследване на случаи по своя инициатива, която обаче не осъществява надзор над дейностите на датските дружества.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Хората, станали жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност, не разполагат с никакви по-специални права (вж. въпрос 1). В Дания съществуват два вида правна помощ, финансирана от държавата: безплатни производства [*fri proces*] и публична правна помощ [*offentlig retshjælp*]. Няма изискване съответното лице да е датски гражданин или гражданин на ЕС, за да получи правна помощ.

Безплатни производства

Ако искането за безплатно производство на ищеца бъде уважено, всички разноски на ищеца ще бъдат поети от държавата. От това следва, наред с другото, че едно от условията за безплатно производство е доходите на ищеца да не надхвърлят границата на доходите, определена в § 325, параграфи 3—5 от Закона за правораздаването (*retsplejeloven*), и ищецът да не разполага с осигурителна полица за правна помощ или с друга осигурителна полица, която покрива разноските по делото. Границите на доходите се увеличават всяка година, вж. § 328, параграф 2 от Закона за правораздаването. Така през 2019 г. доходът на самотен ищец е трябвало да не надхвърля 329 000 DKK; що се отнася до ищци, които живеят като двойка, общият доход на двойката е трябвало да не надхвърля 418 000 DKK.

Наред с това друго съществено условие е ищецът да разполага с разумни основания за образуване на дело, вж. § 328, параграф 2 от Закона за правораздаването.

Независимо от това в § 327 от Закона за правораздаването се изброяват редица специални видове случаи, при които не се изисква ищецът да разполага с разумни основания за образуване на дело. В тези случаи молбата за безплатно производство трябва да се уважи, ако ищецът отговаря на финансовите условия, определени в § 325. Това обаче не означава непременно, че по случая ще бъде отсъдено в полза на ищеца, вж. § 327, параграф 4.

Публична правна помощ

Съществуват три стъпки във връзка с правната помощ; моля, вж. § 323 от Закона за правораздаването и Наредба (*bekendtgørelse*) № 1503 от 18 декември 2019 г. относно публичната правна помощ с адвокат. Всяко лице има право на базисна (и безплатна) усна консултация по правни въпроси от значение при воденето на спор, както и относно практическите и финансовите варианти при воденето на дело (стъпка 1).

Хората, които отговарят на финансовите условия за безплатно производство, също така имат право на известна безплатна правна помощ под формата на консултация и изготвяне на индивидуални писмени запитвания, включително молби за безплатни производства и др. (стъпка 2). В случай на спор, при който се счита, че има възможност за решаване на случая чрез помиряване с допълнително съдействие от адвокат, въпросното лице също така има право на известна безплатна правна помощ от адвокат (стъпка 3).

През 2019 г. таксата за правна помощ от адвокат в стъпка 2 беше 1040 DKK (с включен ДДС). Държавата заплаща 75 % от тази сума, а лицето, което иска правна помощ, заплаща останалата част. Таксата за правна помощ от адвокат в стъпка 3 е 2390 DKK (с включен ДДС). Държавата заплаща половината, а лицето, което иска правна помощ — другата половина. Държавата обаче заплаща пълната такса за правна помощ, свързана с молба за безплатно производство.

По същество обаче не може да се поиска субсидия от държавата за правна помощ в стъпки 2 и 3, ако от самото начало е ясно, че разходите за уреждане на случая ще надхвърлят сумите от съответно 1040 и 2390 DKK. Освен това субсидията с държавни средства за правна помощ в стъпки 2 и 3 включва само такси, които не са обхванати от осигурителна полица за правна помощ или друга осигурителна полица.

Последна актуализация: 28/12/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Германия

1. С какъв вид правна защита разполагат жертвите на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

а. Гражданско право

Всяко лице, което счита, че неговите права са били нарушени от действията на германско предприятие, може да предприеме правни действия срещу това предприятие пред германските граждански съдилища. Компетентният съд по принцип е съдът, в чийто съдебен окръг се намира седалището на предприятието ответник. Седалището на предприятието е седалището, определено в неговия устав, мястото, където се намира неговият адрес на управление или основното му място на дейност. Тази международна компетентност на германските съдилища произтича от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен регламент „Брюксел I“). Допълнителна информация за посочения регламент може да бъде намерена [тук](#).

Ако седалището на предприятието ответник не е разположено в Европейския съюз или в договаряща се държава по Конвенцията от Лугано относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела от 30 октомври 2007 г., международната компетентност на германските съдилища може да произтича от германските правила за гражданските производства, по-специално Гражданския процесуален кодекс (*Zivilprozessordnung* — ZPO). Например съгласно член 32 от ZPO дело пред германски съд може да бъде образувано, ако поне част от неправомерното увреждане е настъпила в Германия. Счита се, че дадено действие е извършено както на мястото, където е действало лицето, причинило вредата (*Handlungsort*), така и на мястото, където е нарушено защитеното по закон право на лицето, на което е нанесена вредата (*Erfolgsort*).

Тези видове компетентност се прилагат и при завеждането на искове от граждани на държави извън ЕС, които не пребивават в Европейския съюз. Компетентната национална юрисдикция за искове, произтичащи от неправомерно увреждане, се определя от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Регламент „Рим II“). В него се предвижда, че обичайно приложимото право е правото на държавата, в която е настъпила вредата, независимо в коя държава е настъпил вредоносният факт и независимо в коя държава или държави настъпват непреките последици от този факт (член 4, параграф 1 от Регламент „Рим II“). Допълнителна информация за приложимото право може да бъде намерена [тук](#).

Германските правила относно гражданските производства съдържат инструменти, които позволяват колективно разглеждане на искове, подадени от различни ищци, например обединяване на страни (*Streitgenossenschaft*) (вж. член 59 и сл. от ZPO). В съответствие с член 59 от ZPO редица лица могат да съдят или да бъдат съдени съвместно, ако формират един-единствен правен субект във връзка с предмета на спора или ако имат право или задължение, основано на едно и също фактическо или правно основание.

През 2018 г. Германия въведе установителен иск по пилотно дело (*Musterteststellungsklage*) за случаи, в които правата на голям брой потребители са били нарушени от действие на предприятие. При определени условия специално определени асоциации за защита на потребителите могат да предявят установителен иск по пилотно дело, с който се иска да се постанови съдебно решение по ключови фактически и правни въпроси, на

които се основават исконите на всички потребители. С установителния иск по пилотно дело се блокира просрочването на индивидуалните исконите на потребителите, вписани в регистъра на молбите (поради което потребителите могат да изчакаят резултата от установителния иск по пилотното дело, без да рискуват да изгубят своите права). Потребителите могат да вписват безплатно своите исконите в регистъра на молбите. Установителното решение (по ключовите фактически и правни въпроси) е обвързващо както за предприятието, така и за потребителите, вписани в регистъра. След постановяването на установително решение в полза на потребителите предприятието вероятно ще има готовност да изплати обезщетение доброволно. Ако предприятието не изплати обезщетение доброволно, вписаните в регистъра потребители могат да предприемат действия за принудително изпълнение на своите исконите чрез съдебни производства или извънсъдебни спогодби въз основа на установителното решение по пилотното дело.

Б. Закон за административните нарушения

Съгласно Закона за административните нарушения (*Gesetz über Ordnungswidrigkeiten*) на предприятията може да се налагат глоби в размер до 10 милиона евро, ако например член на ръководството на дадено предприятие извърши престъпление. Това важи и за нарушения на правата на човека, свързани със стопанска дейност. По-висока глоба може да бъде наложена, ако тя би послужила и за отнемане на икономическото предимство, получено от предприятието в резултат на престъплението.

Коалиционното споразумение на германското правителство за 19-тия парламентарен мандат предвижда реформа на законодателството, с което се уреждат санкциите за предприятията. Изпълнението е в подготвителен етап.

2. Има ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли и за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Германското законодателство в областта на извъндоговорната отговорност не съдържа специфични правила за тежки нарушения на правата на човека. Ако обаче тежко нарушение на правата на човека доведе до нарушение на защитено от закона индивидуално право, извършителят може да бъде подведен под обща извъндоговорна отговорност. Например съгласно член 823, параграф 1 от Гражданския кодекс (*Bürgerliches Gesetzbuch*) лице, което чрез неправомерни действия умишлено или поради небрежност причинява вреда, свързана с живота, физическата неприкосновеност, здравето, свободата, имуществото или което и да е друго право на друго лице, е длъжно да изплати обезщетение. Когато е причинена вреда, свързана с живота, физическата неприкосновеност, здравето, свободата, имуществото или което и да е друго право, отговорност носи не само лицето, пряко причинило вредата, но и всяко друго лице, което не е предприело необходимите и разумни стъпки за предотвратяване на увреждането на трети страни, ако въпросното лице е създавало източник на риск (*Verkehrssicherungspflicht*).

Освен това в областта на правото относно частната екологична отговорност са регламентирани специални видове престъпления с обективна отговорност в случаи, в които са нарушени защитените от закона права на физически лица, като например член 1 и сл. от Закона за екологичната отговорност (*Umwelthaftungsgesetz*), член 25 и сл. от Закона за атомната енергия (*Atomgesetz*), член 32 и сл. от Закона за генното инженерство (*Gentechnikgesetz*) и член 89 от Закона за управлението на водите (*Wasserhaushaltsgesetz*).

От гледна точка на наказателното право тежките нарушения на правата на човека попадат в обхвата и на общите видове престъпления. Тежките форми на експлоатация на труда например са наказуеми престъпления по силата на член 233 от Наказателния кодекс (*Strafgesetzbuch — StGB*) (трафик на хора с цел експлоатация на труда).

Околната среда също е защитена съгласно наказателното право с цел да се запазят достойните условия на живот, особено за бъдещите поколения. В това отношение, в качеството си на първично наказателно право (*Kernstrafrecht*) в Германия, разпоредбите на Наказателния кодекс (член 324 и сл. от StGB) включват всеобхватна защита на водите, въздуха и почвите като основни елементи на околната среда. Тази основна защита се допълва с различни разпоредби от вторичното наказателно право (*Nebenstrafrecht*) и също така предвижда защита на флората и фауната. Същевременно се отчитат широкообхватните изисквания на правото на ЕС, така че да се гарантира опазването на околната среда в трансграничен план.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Мога ли да потърся правна защита пред националните съдилища, при условие че не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Всяко лице, което счита, че неговите права са били нарушени от действията на германско предприятие, може да предприеме правни действия срещу това предприятие пред германските граждански съдилища. Компетентният съд по принцип е съдът, в чийто съдебен окръг се намира седалището на предприятието ответник. Седалището на предприятието е седалището, определено в неговия устав, мястото, където се намира неговият адрес на управление или основното му място на дейност. Тази международна компетентност на германските съдилища произтича от Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (преработен регламент „Брюксел I“). Допълнителна информация за посочения регламент може да бъде намерена [тук](#).

Ако седалището на предприятието ответник не е разположено в Европейския съюз или в договаряща се държава по Конвенцията от Лугано относно компетентността и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела от 30 октомври 2007 г., международната компетентност на германските съдилища може да произтича от германските правила за гражданските производства, по-специално Гражданския процесуален кодекс (*Zivilprozessordnung — ZPO*). Например съгласно член 32 от ZPO дело пред германски съд може да бъде образувано, ако поне част от непозволеното увреждане е настъпила в Германия. Счита се, че дадено действие е извършено както на мястото, където е действало лицето, причинило вредата (*Handlungsort*), така и на мястото, където е нарушено защитеното по закон право на лицето, на което е нанесена вредата (*Erfolgsort*).

Тези видове компетентност се прилагат и при завеждането на исконите от граждани на държави извън ЕС, които не пребивават в Европейския съюз. Компетентната национална юрисдикция за исконите, произтичащи от непозволено увреждане, се определя от Регламент (ЕО) № 864/2007 на Европейския парламент и на Съвета от 11 юли 2007 г. относно приложимото право към извъндоговорни задължения (Регламент „Рим II“). В него се предвижда, че обичайно приложимото право е правото на държавата, в която е настъпила вредата, независимо в коя държава е настъпил вредоносният факт и независимо в коя държава или държави настъпват непреките последици от този факт (член 4, параграф 1 от Регламент „Рим II“). Допълнителна информация за приложимото право може да бъде намерена [тук](#).

Допълнителна информация може да бъде намерена [тук](#).

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Мога ли да потърся правна защита пред националните съдилища, при условие че не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда), които могат да предприемат действия в моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Националното звено за контакт (НЗК) на Германия за насоките на ОИСП за многонационалните предприятия действа като извънсъдебен орган във връзка с жалбите. То е разположено във Федералното министерство на икономиката и енергетиката и е натоварено със задачата за повишаване

на осведомеността и ефективното прилагане на насоките на ОИСР. Всяко лице, което може да демонстрира убедително наличието на законен интерес, може да подаде жалба до НЗК относно евентуално нарушение на насоките на ОИСР от страна на многонационално предприятие. НЗК разглежда получените жалби и, ако бъдат приети, предлага своята подкрепа на засегнатите от случая страни под формата на процедура за помиряване или медиация, за да им помогне да постигнат споразумение по спорните въпроси. Наред с другото, НЗК е отговорно за жалби, свързани с незачитане на правата на човека и недостатъчно вземане под внимание на правата на човека при извършването на корпоративна надлежна проверка, както е определено в насоките на ОИСР. Преработената версия от 2011 г. на насоките на ОИСР, които включват конкретни препоръки във връзка със зачитането на правата на човека от страна на предприятията, е основана изрично на Ръководните принципи на ООН за бизнеса и правата на човека.

НЗК координира своите дейности и решения в консултация с Междуведомствената комисия (МВК) за насоките на ОИСР. В тази МВК са включени още седем федерални министерства. Работната група по насоките на ОИСР осигурява допълнителен форум за обмен на информация. В допълнение към представителите на всички федерални министерства, включени в МВК за насоките на ОИСР, членовете на работната група включват представители на бизнес асоциации, синдикални организации и неправителствени организации.

Допълнителна информация относно процедурата за подаване на жалба до НЗК (включително информацията относно получените жалби и предприетите във връзка с тях действия) е достъпна онлайн на уебсайта на германското НЗК, който може да бъде намерен [тук](#).

5. Дължни ли са европейските транснационални корпорации в съответствие с разпоредбите на националното законодателство да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези правни разпоредби отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за създаването на тези механизми за подаване на жалби или услуги за медиация? Има ли публични доклади, които предоставят информацията относно функционирането на тези механизми и услуги?

В националния план за действие за стопанската дейност и правата на човека за 2016—2020 г. (НПД) федералното правителство изрази своето очакване, че всички предприятия трябва да интегрират по подходящ начин процеси за надлежна проверка във връзка с правата на човека в своите стопански дейности в Германия и по целия свят, т.е. включително извън ЕС. Това очакване не представлява правна разпоредба. НПД определя надлежните проверки във връзка с правата на човека въз основа на пет основни елемента, един от които е създаването от предприятията на механизъм за подаване на жалби.

В този контекст в НПД се подчертава важната роля, която може да се изпълнява от неправителствените механизми за подаване на жалби, и предприятията се насърчават да участват в такива механизми или да създадат свои. С НПД се налагат редица изисквания относно създаването на неправителствени механизми за подаване на жалби и относно тяхното функциониране. Например механизмът за подаване на жалби следва да бъде структуриран по различен начин в зависимост от целевата група. При създаването на нови механизми и използването на съществуващи механизми следва да се положат усилия да се гарантира, че те осигуряват справедлива, балансирана и предвидима процедура, която е достъпна за всички лица, които потенциално могат да бъдат засегнати. Процедурата следва да позволява възможно най-голяма прозрачност по отношение на участващите страни и следва да бъде в съответствие с международните стандарти за правата на човека. Редица германски предприятия вече създадоха вътрешни или секторни механизми за подаване на жалби, за да позволят на своите служители и на хора извън предприятието да подават искове във връзка с нарушения на правата на човека.

Федералното правителство следи внимателно статуса на изпълнение на надлежните проверки във връзка с правата на човека от страна на предприятията посредством ежегодно проучване от 2018 до 2020 г. в съответствие с научните стандарти. Това проучване ще осигури емпирични данни за това дали предприятия с повече от 500 служители са създали механизми за подаване на жалби и дали тези механизми изпълняват своята функция. Резултатите от мониторинга на НПД са важни и за провеждането на обсъждане от федералното правителство относно последващи мерки във връзка с настоящия НПД. Ако мониторингът на НПД покаже, че по-малко от 50 % от съответните предприятия изпълняват изискванията на НПД във връзка с корпоративната надлежна проверка, в съответствие с НПД федералното правителство ще обмисли приемането на допълнителни стъпки, включително законодателни мерки. В коалиционното споразумение на настоящото федерално правителство също така се посочва, че в зависимост от резултата от всеобхватен и ефективен преглед на НПД федералното правителство може да предприеме законодателни действия и да подкрепи регулиране на равнище ЕС.

Членовете на многостранното партньорство за произведени по устойчив начин текстилни изделия отдават огромно значение на осигуряването на ефективни механизми за подаване на жалби в рамките на глобалните вериги за създаване на стойност и веригите на доставки. Поради тази причина в рамките на експертната група за механизмите за подаване на жалби различни членове обменят информация и примери за най-добри практики. В допълнение към това партньорството за текстилни изделия установи сътрудничество с фондацията Fair Wear, която осъществява дейност в областта на механизмите за подаване на жалби в седем държави, в които се произвежда текстил.

В рамките на сътрудничеството за развитие в Германия понастоящем се подкрепят проекти за подобряване на условията на труд в текстилния сектор в Бангладеш, Мианмар и Пакистан. Дейностите по проектите също така включват разработването и изпълнението на стратегии за ефективни механизми за подаване на жалби.

Като част от свързания с правата на човека подход на Федералното министерство на икономическото сътрудничество и развитие правителствените организации, които изпълняват инициативи по линия на сътрудничеството за развитие в Германия, създадоха механизми за подаване на жалби: Deutsche Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit GmbH (GIZ), в качеството си на държавно предприятие, и KfW Entwicklungsbank, в качеството си на насърчителна банка и публичноправна институция, създават механизми за подаване на жалби за нарушения на правата на човека от 2013 г. През 2017 г. те бяха последвани от два висши федерални органа: Федералният институт за геонауки и природни ресурси (Bundesanstalt für Geowissenschaften und Rohstoffe — BGR) и Националният институт по метрология (Physikalisch-Technische Bundesanstalt — PTB).

Механизмите за подаване на жалби са публично достъпни, като се приемат и жалби, свързани с дейности извън Европейския съюз. При поискване GIZ, KfW, BGF и PTB предоставят на министерството информацията за получените жалби.

През 2014 г. механизъм за подаване на жалби създаде и Deutsche Investitions- und Entwicklungsgesellschaft mbH (DEG), дъщерно дружество на KfW. В Германия са достъпни следните механизми за извънсъдебно решаване на спорове (за процедури пред националното звено за контакт за насоките на ОИСР за многонационалните предприятия вж. въпрос 4):

В процедурите по медиация участва трето лице единствено с цел медиация по спора; то не разполага с никакви правомощия за вземане на решение. Медиацията представлява леснодостъпен метод за решаване на спорове, който по принцип не е свързан с конкретна област. Поради това той може да се прилага във всички области, в които могат да възникнат спорове.

Германия също така предлага възможност за решаване на спорове, при която трето лице представя на страните (необвързващо) предложение за решение. Специална форма на решаване на спорове по потребителски договори се урежда от Закона за алтернативното решаване на спорове по

потребителски въпроси (*Gesetz über die alternative Streitbeilegung in Verbrauchersachen* — VSBG). Този закон осигурява на потребителите удобен и лесен метод за решаване на спорове; той също така осигурява на предприятията механизъм за разглеждане на жалби от потребители по начин, който им позволява да подобрят своя имидж и да избегнат съдебни спорове.

Съществува възможност да се прибегне и до (извънсъдебен) арбитраж, ако страните са съгласни с този вариант.

Допълнителна информация относно възможностите за медиация може да бъде намерена [тук](#).

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва на нарушения на правата на човека, свързани с икономиката? При какви условия мога да претендирам за правна помощ? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли същите права по отношение на правната помощ, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Германското законодателство относно гражданските производства съдържа различни механизми за улесняване на достъпа до германските граждански съдилища. Например ищите могат да кандидатстват за правна помощ, ако не могат да си позволят да заплатят разходите за производството (член 114 и сл. от ZPO). След проучване на личното и финансовото положение на ищеца и на перспективите за успех на делото съдебните разходи и хонорарите на адвокатите се поемат частично или изцяло в зависимост от нуждите на ищеца, при условие че предявяването на иск не изглежда злонамерено. Чуждестранни физически лица също могат да кандидатстват за правна помощ за предявяването на съдебни иски в Германия. Юридически лица със седалище в ЕС — например асоциации на жертви — могат да получават правна помощ при условията, определени в германския Граждански процесуален кодекс.

Директива 2002/8/ЕО цели да подобри достъпа до правосъдие при презгранични спорове чрез установяването на минимални общи правила за правната помощ при такива спорове.

Последна актуализация: 28/07/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Гърция

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

В съответствие с член 8 от Закон [№ 4443/2016](#), «1. При неспазване на принципа на равно третиране в контекста на административно действие в допълнение към съдебната защита на увредените лица се предоставя и защита съгласно членове 24—27 от Административно-процесуалния кодекс (Закон [№ 2690/1999, серия I, № 45](#)). 2. Прекратяването на отношенията, в контекста на които е извършено нарушението, не изключва защита от нарушението на принципа на равно третиране. 3. Юридическите лица, асоциациите или организациите, включително социалните партньори и синдикалните организации, които — наред с другото — целят да гарантират съответствие с принципа на равно третиране независимо от раса, цвят на кожата, националност или етническа принадлежност, произход, религиозни или други убеждения, увреждания или хронични заболявания, възраст, семейно положение или социален статус, сексуална ориентация, полова идентичност или полови характеристики, могат да представляват увредените лица пред съдилищата и пред всеки административен орган или институция, при условие че съответното лице предварително е дало своето съгласие посредством нотариален документ, когато е необходимо, или частен документ с удостоверяване на положения върху него подпис.

Освен това в съответствие с член 11 от същия закон, озаглавен „Санкции“, «1. Всяко лице, което при продажбата на стоки или предоставянето на услуги наруши определената с настоящия закон забрана за дискриминация на основата на раса, цвят на кожата, националност или етническа принадлежност, произход, религиозни или други убеждения, увреждания или хронични заболявания, възраст, семейно положение или социален статус, сексуална ориентация, полова идентичност или полови характеристики, се наказва с лишаване от свобода за период от шест (6) месеца до три (3) години и с глоба от хиляда (1 000) до пет хиляди (5 000) евро. Посочените действия в този параграф се преследват служебно. 2. Всеки случай на дискриминация — в противоречие с разпоредбите на настоящата част — на основата на раса, цвят на кожата, националност или етническа принадлежност, произход, религиозни или други убеждения, увреждания или хронични заболявания, възраст, семейно положение или социален статус, сексуална ориентация, полова идентичност или полови характеристики, извършена от лице, което действа като работодател, на който и да е етап от достъпа до труд и заетост, при встъпване или при отказ от встъпване в трудови правоотношения или по време на периода, срока на валидност, в рамките на изпълнение или при прекратяването на същите, представлява нарушение на трудовото право, като в този случай гръцката Инспекция по труда (SEPE) налага административни санкции съгласно член 24 от Закон [№ 3996/2011 \(серия I, № 170\)](#).

На последно място, в случай на нарушение на принципа на равно третиране на основата на раса, цвят на кожата, националност или етническа принадлежност, произход, религиозни или други убеждения, увреждания или хронични заболявания, възраст, семейно положение или социален статус, сексуална ориентация, полова идентичност или полови характеристики ответната страна или административният орган носи тежестта на доказване пред съда, че не са налице обстоятелства, представляващи нарушение на този принцип. Увреденото лице също така е защитено от уволнение или неблагоприятно третиране като цяло в отговор на жалба или искане за правна защита.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Въз основа на член 78, буква i) от [Закон 4052/2012](#) „особено експлоататорски условия на труд означава условия на труд, включително условия, произтичащи от основана на пола или друга дискриминация, при които е налице драстично несъответствие с условията за наемане на работа на законно наетите работници, което например засяга здравето и безопасността на работниците и накърнява човешкото достойнство“. В съответствие с член 89, параграф 3 „в случай на незаконно наемане на работа на непридружено малолетно или непълнолетно лице, което е гражданин на трета държава, компетентната прокурорска служба предприема всички необходими стъпки, за да определи неговата самоличност и гражданство и да установи дали лицето е непридружено. Тя полага всички възможни усилия за своевременно намиране на неговото семейство и незабавно предприема необходимите мерки, за да гарантира неговото законно представителство и при необходимост представителството му в рамките на наказателно производство. Ако семейството на малолетното или непълнолетно лице не бъде намерено или ако прокурорът установи, че при настоящите обстоятелства репатрирането не е в интерес на малолетното или непълнолетно лице, компетентният прокурор за малолетни или непълнолетни лица или, когато няма такъв, компетентният прокурор в първоинстанционния съд може да нареди да се предприемат всички подходящи мерки, за да се гарантира защитата на малолетното или непълнолетно лице до постановяването на решение от съда, до който прокурорът трябва да отпрати искане в 30-дневен срок за назначаване на настойник, в съответствие с разпоредбите на членове 1532, 1534 и 1592 от Гражданския кодекс. 4. На тези лица се осигуряват подходящи условия на живот, ако те не разполагат с нужните средства или ако това бъде счтено за необходимо от компетентния прокурор в първоинстанционния съд. 5. Компетентните прокурорски служби, съдебните органи и полицейските органи носят отговорност приоритетно да предпазват и защитават посочените по-горе жертви в съответствие с приложимите

разпоредби, да осигурят услуги за писмен и устен превод на тези лица, ако те не владеят гръцки език, да ги информират за законните им права и за услугите, които са достъпни за тях, както и за евентуално необходимата правна помощ, която е достъпна за тях“.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Не съществува такава възможност.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Не съществува такава възможност.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдаването на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Гърция не налага задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Въз основа на член 78, буква i) от [Закон 4052/2012](#) „особено експлоататорски условия на труд означава условия на труд, включително условия, произтичащи от основана на пола или друга дискриминация, при които е налице драстично несъответствие с условията за наемане на работа на законно наетите работници, което например засяга здравето и безопасността на работниците и накърнява човешкото достойнство“. В съответствие с член 89, параграф 3 „в случай на незаконно наемане на работа на непридружено малолетно или непълнолетно лице, което е гражданин на трета държава, компетентната прокурорска служба предприема всички необходими стъпки, за да определи неговата самоличност и гражданство и да установи дали лицето е непридружено. Тя полага всички възможни усилия за своевременно намиране на неговото семейство и незабавно предприема необходимите мерки, за да гарантира неговото законно представителство и при необходимост представителството му в рамките на наказателно производство. Ако семейството на малолетното или непълнолетно лице не бъде намерено или ако прокурорът установи, че при настоящите обстоятелства репатрирането не е в интерес на малолетното или непълнолетно лице, компетентният прокурор за малолетни или непълнолетни лица или, когато няма такъв, компетентният прокурор в първоинстанционния съд може да нареди да се предприемат всички подходящи мерки, за да се гарантира защитата на малолетното или непълнолетно лице до постановяването на решение от съда, до който прокурорът трябва да отправи искане в 30-дневен срок за назначаване на настойник, в съответствие с разпоредбите на членове 1532, 1534 и 1592 от Гражданския кодекс. 4. На тези лица се осигуряват подходящи условия на живот, ако те не разполагат с нужните средства или ако това бъде счтено за необходимо от компетентния прокурор на първа инстанция. 5. Компетентните прокурорски служби, съдебните органи и полицейските органи носят отговорност приоритетно да предпазват и защитават посочените по-горе жертви в съответствие с приложимите разпоредби, да осигурят услуги за писмен и устен превод на тези лица, ако те не владеят гръцки език, да ги информират за законните им права и за услугите, които са достъпни за тях, както и за евентуално необходимата правна помощ, която е достъпна за тях“.

Разпоредбите на [Закон № 3226/2004](#) предвиждат предоставянето на правна помощ на разполагащи с ниски доходи граждани на държави — членки на ЕС, както и на разполагащи с ниски доходи граждани на трети държави и на лица без гражданство, ако пребивават законно или обичайно в ЕС. Правна помощ не може да се предоставя на граждани на трети държави и на лица без гражданство, ако те не пребивават законно или обичайно в ЕС.

Предоставянето на правна помощ означава освобождаване от задължението за плащане на част или на целия размер на разходите за производството, както и — ако бъде отправено специално искане — за назначаването на адвокат, нотариус и съдебен изпълнител, който е длъжен да защитава получателя на помощта, да го представлява в съда и да му осигури необходимото съдействие с цел извършване на необходимите действия.

Последна актуализация: 20/08/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Испания

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

В Испания е възможно предявяването на искове за нарушения на правата на човека пред гражданските, наказателните, административните и трудовите съдилища.

В Гражданския процесуален закон (*Ley de Enjuiciamiento Civil*) се предвиждат задължението за осигуряване на определени престации, декларация за съществуването на права и правни положения, приемането на обезпечителни мерки и всякакъв друг вид защита, изрично предвидени по закон, които могат да имат значение във връзка с този вид злоупотреба.

В Наказателно-процесуалния закон (*Ley de Enjuiciamiento Criminal*) се уреждат съдебните механизми и средства за правна защита, които могат да се използват по време на наказателното производство. В Наказателния кодекс (*Código Penal*) изрично се предвижда наказателна отговорност за юридическите лица (член 31а и сл.) и се определят различни престъпления, които могат да включват нарушения на правата на човека, свързани със стопанска дейност (например престъпления против правата на работниците или против общественото здраве, престъпления против околната среда, финансиране на тероризма и др.).

Що се отнася до административните мерки, в Закон № 39/2015 от 1 октомври 2015 г. относно общото административно производство на държавната администрация и в Закон № 40/2015 от 1 октомври 2015 г. относно правния режим на публичния сектор се съдържат общи правила относно дисциплинарните производства и държавната отговорност на публичните администрации. Тези норми са разгърнати в специални закони за злоупотребите, свързани със стопанска дейност (например Закон № 26/2007 от 23 октомври 2007 г. относно екологичната отговорност). В

съдебната фаза се прилагат средствата за правна защита, предвидени в Закон № 29/1998 от 13 юли 1998 г. относно за съдебното производство по административни спорове.

Що се отнася до сферата на труда, в Закон № 36/2011 от 10 октомври 2011 г. за съдебното производство по трудови и осигурителни спорове се определя приложимата съдебна процедура в случаи, когато работник или синдикална организация твърди, че е нарушено правото на свободно сдружаване, правото на стачка или други основни права и обществени свободи, включително забраната за дискриминационно третиране и за тормоз.

От друга страна, в испанското процесуално право се определят средствата за правна защита, чрез които може да се получи обезщетение, в случай че действията на корпорация са довели до нарушаване на правата на човека. В член 116 от Наказателно-процесуалния закон и член 116 от Наказателния кодекс се предвижда, че всяко лице, което носи наказателна отговорност за престъпление, носи и гражданската отговорност за престъплението, ако престъпното деяние е причинило вреда или нараняване. Що се отнася до юридическите лица, тяхната наказателна отговорност води до гражданска отговорност съгласно установените разпоредби, като те са солидарно отговорни с физическите лица, срещу които е произнесена присъдата за същите престъпления.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Да, в испанския Наказателен кодекс се определят нарушенията на правата на човека, които съставляват престъпления.

Що се отнася до сферата на околната среда, Наказателният кодекс съдържа раздел относно „престъпления, свързани с използването на земята и градоустройството, опазването на историческото наследство и околната среда“. В този раздел са криминализирани различни деяния: строителни работи в зелени зони или зони с признат екологичен интерес (член 319), генериране и превоз на отпадъци, заустване на води, шумови емисии, минни и добивни работи и др., които могат да причинят значителна вреда на качеството на въздуха, почвите или водите или на животни или растения (член 325 и сл.). Тези деяния са наказуеми с лишаване от свобода, глоби или забрана от упражняване на определени професии или заемане на обществени длъжности. Наказателният кодекс също така оправомощава съдиите и съдилищата да постановяват предприемането за сметка на извършителя на необходимите мерки за възстановяване на екологичния баланс, нарушен в резултат на деянието, както и на всички други обезпечителни мерки, необходими за опазване на активите, защитени в посочения по-горе раздел (член 339).

Престъпленията против работниците са уредени в глава II, дял XV от Наказателния кодекс (членове 311—318 от Наказателния кодекс). Следните престъпления са наказуеми с глоби или лишаване от свобода: налагане на условия на труд или форми на участие в социалноосигурителните схеми, които увреждат, отнемат или ограничават правата на работниците, признати в законови разпоредби, колективни трудови договори или индивидуални договори (член 311); едновременно наемане на множество работници, без да бъдат регистрирани в подходящата социалноосигурителна схема или без получаване на съответното разрешение за работа (член 311), наемане на работа на чуждестранни граждани или на ненавършили пълнолетие лица, които нямат разрешение за работа (член 311 *bis*); незаконен трафик на работници или наемане на работа при измамни или лъжливи условия (член 312); измама чрез фалшив трудов договор с цел насърчаване дадено лице да емигрира (член 313); сериозна дискриминация в заетостта в публичния или частния сектор спрямо лице въз основа на неговата идеология, вероизповедание или убеждения, принадлежността му към етническа група, раса или народност, пол, сексуална ориентация, семейно положение, заболяване или увреждане, статут на законен или синдикален представител на работниците, родствени връзки с други работници в дружеството или използване на някой от официалните езици на испанската държава (член 314); ограничаване на свободното сдружаване и правото на стачка (член 315); нарушение на нормите за предотвратяване на рисковете на работното място, които сериозно застрашават живота, здравето или физическата неприкосновеност на работниците (член 316).

Ако престъплението е извършено от юридическо лице, наказанието се налага на управителите или ръководителите на звеното, които са отговорни за престъплението, както и на лицата, които са знаели за престъплението и са могли да предприемат корективни действия, но не са го направили.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Какви са условията, за да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Устройствен закон № 6/1985 от 1 юли 1985 г. за съдебната власт съдържа правилата, които определят необходимата връзка между дадено обстоятелство и испанската държава, така че да се установи, че юрисдикция имат на испанските съдилища.

По отношение на гражданските и търговските въпроси посоченият закон предвижда, че испанските съдилища са компетентни да разглеждат всички претенции, възникнали на испанска територия в съответствие с разпоредбите на международните договори и конвенции, по които Испания е страна, разпоредбите на Европейския съюз и разпоредбите на испанското законодателство (член 21). Когато ответникът не живее в Испания, испанските съдилища са компетентни в следните случаи (член 22 *quinquies*):

- а. по въпроси, свързани с договорни задължения, когато задължението, за което се отнася искът, е изпълнено или трябва да бъде изпълнено на територията на Испания;
- б. по въпроси, свързани с извъндоговорни задължения, когато вредоносното събитие е настъпило на територията на Испания;
- в. по искове, свързани с дейността на търговски клон, агенция или обект, разположени на територията на Испания;
- г. по въпроси, свързани с договори, сключени от потребители, те могат да предявяват искове в Испания, ако обичайното им местопребиваване или това на насрещната страна е на територията на Испания. Насрещната страна може да предяви иск в Испания само ако обичайното местопребиваване на потребителя е на територията на Испания.

Що се отнася до наказателното право, съдилищата са компетентни да разглеждат дела, свързани с престъпления и нарушения, извършени на територията на Испания или на борда на испански плавателни или въздухоплавателни съдове, без да се засягат разпоредбите на международните договори, по които Испания е страна. Испанските съдилища също така са компетентни да се произнасят по престъпления, извършени извън националната територия, когато наказателно отговорните лица са испански граждани или граждани на трети държави, придобили испанско гражданство след извършването на престъплението, и отговарят на определени изисквания (член 23).

По отношение на трудови и осигурителни въпроси испанските съдилища са компетентни в следните случаи (член 25):

- 1.° по отношение на правата и задълженията, произтичащи от трудови договори, когато услугите са предоставени в Испания или договорът е сключен на територията на Испания; когато ответникът има местопребиваване в Испания или притежава агенция, клон, делегация или друг вид представителство в Испания; когато работникът и работодателят са испански граждани, независимо от мястото на предоставяне на услугите или на сключване на договора; в случай на договори за морски превоз, при които договорът произтича от предложение, получено от испански работник в Испания;
- 2.° по отношение на контрола за законност на колективните трудови договори, сключени в Испания, и исковете, произтичащи от колективни трудови спорове, водени на испанска територия;

3.° по въпросите на исковете за социално осигуряване срещу испански субекти или субекти, които имат местопребиваване, агенция, делегация или друго представителство в Испания.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

В Испания ролята на омбудсман (*Defensor del Pueblo*) се изпълнява от висшия комисар на испанския парламент (*Alto Comisionado de las Cortes Generales*), който отговаря за защита на основните права и обществените свободи на гражданите чрез осъществяване на надзор над дейността на испанските публични администрации.

Всеки гражданин може да поиска от омбудсмана намесата му, която е безплатна, да разследва предполагаеми неправомерни действия на испанската публична администрация или на нейни служители. Омбудсманът също така може да се намесва по своя инициатива в случаи, които са му станали известни, дори да не е подадена жалба за тях. Неговите правомощия обаче не обхващат дейността на многонационалните корпорации извън Европейския съюз.

Омбудсманът се отчита пред испанския парламент посредством годишен доклад и също така може да публикува специални доклади по въпроси, които счита за сериозни, спешни или заслужаващи специално внимание.

Допълнителна информация по този въпрос може да бъде намерена [тук](#).

За инспектирането на труда в Испания отговаря Инспекцията по труда и социалната сигурност към Министерството на труда, миграцията и социалната сигурност. Административните правомощия, с които разполага Инспекцията по труда и социалната сигурност, ѝ позволяват да упражнява надзор за спазването на нормите на социалноосигурителния ред и да установява съответните отговорности, да предоставя експертни съвети и, когато е целесъобразно, да прибегва до помиряване, медиация и арбитраж по тези въпроси.

Към службите ѝ може да се обърне всяко лице, на което станат известни факти, които могат да представляват нарушение в областите, попадащи в компетентността на Инспекцията по труда (въпроси, свързани с труда, безопасните и здравословни условия на труд, социалната сигурност, заетостта и др.). Жалбите могат да се подават лично (в инспекциите по труда и социалната сигурност в провинциите), по електронен път (чрез уебсайта на Министерството на труда, миграцията и социалната сигурност) или по пощата.

Допълнителна информация може да бъде намерена [тук](#).

За инспекциите по околната среда отговарят автономните общности в Испания, които при необходимост предприемат действия за санкционирането на поведение, представляващо нарушение в тази област. В Закон № 26/2007 от 23 октомври 2007 г. за екологичната отговорност се установява задължение за операторите, извършващи икономически дейности, да поправят всички вреди, причинени на околната среда. В случай че въпросните дейности представляват престъпление, се прилага наказателното право, посочено в отговор 2. По същия начин се прилагат и посочените по-горе правила във връзка с исковете за обезщетение и гражданска отговорност.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Този вид спорове не подлежи на решаване чрез испанската система за медиация по граждански и търговски дела, предвидена в Закон № 5/2012 от 6 юли 2012 г. относно медиацията по граждански и търговски дела, тъй като от приложното поле на този закон са изключени съдебните спорове по права, с които страните не могат свободно да се разпоредят (член 2).

В това отношение е от значение и решението на Държавния секретариат за външните работи от 1 септември 2017 г. за публикуването на националния план за действие относно стопанската дейност и правата на човека (публикувано в Държавен вестник на Испания на 14 септември 2017 г.). В плана се обмисля необходимостта от установяване на ефективни мерки за защита на правата на човека в предприятията и за уреждане на съдебните, извънсъдебните и административните механизми за поправяне на вредите в случай на нарушаване на тези права.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разносци ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

В член 119 от Конституцията на Испания се признава правото на безплатна правна помощ, когато е предвидена по закон, и във всеки случай, по отношение на лицата, които могат да докажат, че не разполагат с достатъчно ресурси, за да водят съдебни спорове. Това конституционно право е доразвито в Закон № 1/1996 от 10 януари 1996 г. за безплатната правна помощ. Жертвите на извършени от дружества нарушения на правата на човека могат да се възползват от правна помощ, при условие че техните финансови ресурси не надвишават определения в Закон № 1/1996 праг.

Този праг е повишен след изменението на Закон № 1/1996 през 2015 г. Освен това при определянето на прага се отчитат някои елементи от личното положение на молителя, като например семейни задължения, така че да се повиши потенциалният брой на получателите на правна помощ. Помощта включва правна защита от професионален адвокат, правна помощ и информация от всички налични извънсъдебни средства за защита.

Закон № 1/1996 също така урежда предоставянето на безплатна правна помощ по трансгранични съдебни спорове. От помощта могат да се възползват физически лица, които са граждани на Европейския съюз, или граждани на трети държави, които пребивават законно в държава — членка на ЕС.

Тя се предоставя само по граждански и търговски спорове, както и в извънсъдебни производства по граждански и търговски спорове, когато страните са длъжни по закон да участват в производството или съответният съд или трибунал ги призове в такова производство.

Последна актуализация: 17/01/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Хърватия

1. Какъв вид съдебна защита мога да получа във Вашата държава в качеството си на жертва на свързани със стопанска дейност нарушения на правата на човека? Включва ли тази защита предоставянето на обезщетение?

Жертвите на нарушения на правата на човека могат да потърсят съдебна защита:

в гражданско производство, в рамките на което може да им бъде присъдено обезщетение за причинени вреди — имуществени или неимуществени (неимуществени в случай на нарушения на правата на личността [1]);

в **наказателно производство**, в рамките на което увредено лице може да предяви иск за вреди, причинени в резултат на извършено престъпление. В член 1 от Гражданския процесуален закон (*Zakon o parničnom postupku*) (*Narodne Novine* (NN; Държавен вестник на Република Хърватия) № 53 /91, 91/92, 112/99, 129/00, 88/01, 117/03, 88/05, 2/07, 96/08, 84/08, 123/08, 57/11, 25/13, 89/14 и 70/19) се предвижда с този закон да се регламентират процесуалните правила, съгласно които съдилищата заседават и разискват в производства, отнасящи се до основни права и задължения на човека и гражданите, личните и семейните връзки на гражданите, както и трудови, търговски, имуществени и други гражданскоправни производства, освен ако по закон не е предвидено разискването на някои от тях да се извършва съгласно други процесуални правила. Освен това в член 185 от Гражданския процесуален закон се предвижда гражданските производства да бъдат образувани чрез предявяване на иск.

В производства по трудовоправен спор, по-специално при определянето на срокове и насрочването на заседания, съдът винаги обръща специално внимание на необходимостта от неотложно разрешаване на трудовоправните спорове.

2. Определени ли са специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Прилагат ли се тези правила по отношение на престъпления срещу околната среда или тежките форми на експлоатация на труда?

В член 43 от Наказателно-процесуалния закон (*Zakon o kaznenom postupku*, NN № 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14, 70/17 и 126/19) се предоставя общ списък на правата на всички жертви на престъпления (правото на услуги за подкрепа за жертвите на престъпления, правото на ефективна психологическа и друга специализирана помощ и подкрепа от страна на органите, организацията или институциите, предоставящи помощ на жертвите на престъпления съгласно закона, правото на защита от сплашване и отмъщение, правото на защита на достойнството на жертвата при разпита и като свидетел, правото на жертвата да бъде изслушана без излишно забавяне след подаване на жалба до прокуратурата и правото всяко последващо изслушване да се извършва само доколкото е необходимо за наказателното производство, правото на жертвата да бъде придружена от доверено лице по време на действия, в които тя е участник, правото медицинските процедури да бъдат сведени до минимум и да се извършват само когато е строго необходимо за наказателното производство, правото да подава предложение за наказателно преследване и жалба до прокуратурата съгласно разпоредбите на Наказателния кодекс (*Kazneni zakon*), правото да участва в наказателно производство като увредено лице, правото на бъде информирана за отхвърляне на тѣжбата и за решението на прокурора (*državni odvjetnik*) да се въздържа от наказателно преследване, както и правото да поема наказателното преследване от прокурора, правото жертвата да бъде уведомена от прокурора за всякакви действия, предприети по жалбата и до прокуратурата, и да подава жалба пред по-висшестоящ прокурор, правото да бъде уведомена, при поискване и без излишно забавяне, за прекратяването на задържането или предварителното задържане и бягството на подсъдимия, и за освобождаването на осъденото лице от изтърпяване на наказание лишаване от свобода, както и на всички мерки, предприети за защита на жертвата, правото да бъде информирана, при поискване, за всяко окончателно решение, с което се прекратява наказателното производство, и други предвидени в закона права).

В член 44 от Наказателно-процесуалния закон се определят специалните права на жертвите на трафик на хора (който може да бъде извършван за целите на експлоатацията на нечий труд чрез принудителен труд или принудително подчинение), които, освен предвидените в член 43 от закона права, имат право на безплатна консултация, преди да бъдат разпитани, и на безплатно представителство за сметка на държавата; право да бъдат разпитани в полицейското управление или прокуратурата (*državno odvjetništvo*) от лице от същия пол и, ако е възможно, от едно и също лице, ако разпитът се провежда повторно; право да не отговарят на въпроси, които не са свързани с престъплението и засягат личния им живот; право да поискат да бъдат разпитани чрез аудиовизуални средства; право на защита на личните данни; както и право да поискат производството да бъде проведено при закрити врата.

В член 43а [от Наказателно-процесуалния закон] и Правилника относно методите за индивидуална оценка на жертвите (*Pravilnik o načinu provedbe pojedinačne procjene žrtve*, NN № 106/17, наричан по-нататък „Правилникът“) се установява процедурата за индивидуална оценка на жертвите, за да се определи нуждата от специални мерки за защита във връзка с жертвата на престъпление, и, ако такава нужда бъде установена, се определя кои специални мерки за защита (включително процесуални мерки за защита, като например специални методи за разпит, използването на комуникационни технологии за избягване на визуален контакт с извършителя, провеждането на производството при закрити врата, провеждането на разпит от лице от същия пол и, ако е възможно, от едно и също лице, в случай че разпитът се провежда повторно, придружаване от доверено лице, защита на личните данни) следва да се прилагат, като се улесняват безплатната консултация за сметка на държавата и другите предвидени в закона мерки. Под внимание е взет и фактът, че тежките престъпления, *наред с другото*, включват, но без да се ограничават, трафика на хора и организираната престъпност, така че те включват престъпления срещу околната среда, ако са извършени като част от престъпно сдружаване. Защитата на правата на жертвите в Република Хърватия се гарантира от законодателството в областта на наказателното правосъдие, както и от Конституцията на Хърватия (*Ustav Republike Hrvatske*), и тяхното съблюдуване се гарантира от националните съдилища. След като бъдат използвани всички налични на национално равнище средства за правна защита, жертвите могат, като последна възможност, да образуват производство пред Европейския съд по правата на човека в Страсбург, ако считат че едно от основните им права, гарантирани с Европейската конвенция за правата на човека, е нарушено на национално равнище.

3. Аз съм жертва на нарушения на правата на човека, произтичащи от дейности на европейска транснационална корпорация, извършени извън Европейския съюз. Имам ли право на достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в ЕС? При какви условия мога да претендирам за нарушение на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Съгласно член 27 от Гражданския процесуален закон хърватските съдилища са компетентни да се произнасят по спорове с международни измерения, когато тази им компетентност е определена изключително по закон или от международен договор.

Що се отнася до компетентността по граждански и търговски дела, в Закона за международното частно право (*Zakon o međunarodnom privatnom pravu*, NN № 101/17) изрично се предвижда да се прилага Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (наричан по-нататък: „Регламент Брюксел I“) в рамките на неговия обхват, като неговото приложно поле се разпростира до ситуации, засягащи трети държави. Съгласно основното правило за компетентност на Регламент „Брюксел I“, включено в член 4, искиве срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка. В член 63 се предвижда юридическите лица да имат местоживеене в мястото, където се намира тяхното седалище по устав, централно управление или основно място на стопанска дейност.

Ситуации, при които ответник може да бъде съден в държава членка, различна от държавата му по местоживеене, са определени в членове 7—9 (специална компетентност). Ето защо компетентността при извъндоговорни отношения се урежда чрез член 7, параграф 2, съгласно който се определя, че срещу лице, което има местоживеене в държава членка, могат да бъдат предявявани иски в друга държава членка по дела относно неправомерно увреждане, деликт или квазиделикт — в съдилищата на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие.

Освен това в член 58 от Закона за международното частно право необходимата компетентност се предвижда, както следва: Ако прилагането на разпоредбите на този закон или на други хърватски закони или международни договори, които са в сила в Хърватия, не предоставя компетентност по отношение на ответник с местоживее в държава, която не е членка на ЕС, и ако не може да се очаква или не може основателно да се очаква производството да се провежда в чужбина, хърватските съдилища са компетентни, когато предметът на производството има достатъчна връзка с Хърватия, за да е подходящо производството да се води в Хърватия.

4. Могат ли институциите на омбудсмана, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да оказват подкрепа на жертви на свързани със стопанска дейност нарушения на правата на човека, извършени от европейски транснационални корпорации, намиращи се извън Европейския съюз? Възможно ли е случаят ми да бъде разследван от тези органи, ако не съм гражданин на ЕС и не живея в ЕС? Съществуват ли във Вашата държава други публични служби (като например инспекция по труда или инспекция по заетостта), които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация за своите права?

Съгласно Закона за омбудсмана (*Zakon o pučkom pravobranitelju*) омбудсманът на Хърватия носи отговорност единствено за разглеждането на жалби за съществуващи нарушения на закони и нередности в работата на националните органи, звена на местното и регионалното самоуправление и публичноправни юридически лица, което съответно означава, че не му е позволено да разследва жалби, свързани с нарушения на законите в частния сектор. Освен това съгласно член 20 всеки, който счита, че неговите конституционни или законови права и свободи са застрашени или нарушени в резултат на незаконно или неправомерно поведение от страна на тези органи, може да предяви иск пред компетентен съд. Следователно не е необходимо лице, което желае да подаде жалба пред Службата на омбудсмана (*Ured pučkog pravobranitelja*), да бъде гражданин на ЕС, но предпоставката за разглеждането на жалбата от страна на омбудсмана е един (или повече) от органите да е извършил нарушение на правата на човека. Тъй като обаче в Службата на омбудсмана в Хърватия често се получават жалби, свързани с частния сектор, опитът и жалбите на гражданите се използват както в годишните доклади, така и при участие в съдебни производства, с цел да се препоръчат конкретни мерки, без които не би било възможно да се постигне по-висока степен на правоприлагане и защита на гражданите.

От друга страна, Законът за борба с дискриминацията (*Zakon o suzbijanju diskriminacije*) се прилага по отношение на поведението на всички национални органи, звена на местното и регионалното самоуправление, публичноправни юридически лица и поведението на всички юридически и физически лица, по-специално в областта на труда и условията на труд, достъпа до дейности като самостоятелно заето лице и обвързани с тях дейности, включително критериите за подбор, както и условията за назначение и повишение; достъпа до всички видове професионално ориентиране, професионално обучение и преквалификация; образование, наука и спорт; социална сигурност, включително социално подпомагане; пенсионно и здравно осигуряване; съдебна система и администрация, обществена информация и медии; достъпа до стоки и услуги и предоставянето им; членство и дейност в синдикални организации, организации на гражданското общество, политически партии или всички други видове организации, както и участието в областта на културата и художественото творчество.

Освен това в качеството си на централен орган за борба с дискриминацията Службата на омбудсмана получава доклади от всички физически и юридически лица и разглежда отделни доклади, така че може да изготвя правно необвързващи препоръки, становища, предложения и предупреждения за борба с дискриминацията и защитата на правата на дискриминираното лице. Тя може също така да участва в съдебно производство като встъпила страна в подкрепа на лицето, което се оплаква от дискриминация, или може да предяви съвместен съдебен иск за защита срещу дискриминация, ако докаже, че е вероятно поведението на ответника да е нарушило правото на равно третиране на голям брой лица поради тяхната връзка с признатите от закона права и ценности (раса или етнически произход, цвят на кожата, пол, език, религия, политически или други убеждения, национален или социален произход, собственост, членство в синдикални организации, образование, социално положение, брачно или семейно положение, възраст, здравословно състояние, увреждания, генетично наследство, полова идентичност, полого изразяване или сексуална ориентация). Също така не е необходимо лицето, упълномощено да подава жалба за дискриминация до омбудсмана, да е гражданин на ЕС.

В новия **Закон за защитата на лицата, сигнализиращи за нередности** (*Zakon o zaštiti prijavitelja nepravilnosti*), който е в сила от 1 юли 2019 г., се предвижда тези лица да се свързват с омбудсмана, за да потърсят защита на своите права, ако такова лице докаже, че съществува вероятност да е или да може да стане жертва на вредоносни събития поради докладване на нередности. Съгласно въпросния закон не е необходимо лице, което желае да подаде жалба, да е гражданин на ЕС, като омбудсманът може да предприеме действия, за да защити лице, сигнализиращо за нередности, което е част от публичния или от частния сектор (Бележка: В Закона „лице, сигнализиращо за нередности“ се определя като лице, което е запознато с нередности, свързани с изпълнение на работа за работодателя, например нарушение на закони, разпоредби, правила, етичен кодекс, кодекс за поведение или вътрешни актове на дружествата, и е докладвало за тях). Следва да се подчертае, че освен заетост изпълнението на работата включва и доброволчески труд, работа, основана на срочни договори за услуги, студентски труд и др. Лицето, сигнализиращо за нередности, може да бъде и лице, което е участвало в процедури по наемане на персонал в качеството си на кандидат.

В допълнение, като част от отговорното поведение в професионален план — което се изразява в защитата на правата на човека, по-специално трудовите права и защитата на околната среда — Република Хърватия, в качеството си на присъединяваща се държава към Комитета по инвестиции на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) и на безпристрастен надзорен работен орган, трябва да прилага следните насоки: да предоставя на уебсайта информация за отговорното поведение в професионален план; да обработва заявки; да провежда медиация при решаване на проблеми, произтичащи от възможно безотговорно поведение в професионален план, и да осъществява комуникация със заинтересованите страни, за да се избягват съдебни спорове.

Освен това Хърватия е създала Държавна инспекция (*Državni inspektorat*), обхващаща компетентните отдели и служби (като например Отдела за надзор на безопасни и здравословни условия на труд и Отдела за надзор на заетостта).

Повече информация относно обхвата на работата и компетентностите на Държавна инспекция или посочените по-горе сектори/отдели може да бъде намерена на следните връзки:

 [Контакти](#)

 [Отдел за надзор на безопасни и здравословни условия на труд](#)

 [Отдел за надзор на заетостта](#)

5. Налага ли Вашата държава задължения на европейските транснационални корпорации да въвеждат механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, произтичащи от тяхната стопанска дейност? Прилагат ли се тези задължения и по отношение на нарушения, възникнали извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли обществено достъпни доклади, предоставящи информация за функционирането на системата?

Хърватия не налага каквито и да е задължителни схеми за медиация, насочени към свързани със стопанска дейност нарушения на правата на човека. Що се отнася до потребителските спорове между потребители и търговци, медиацията се урежда от Закона за алтернативното разрешаване на потребителски спорове (*Zakon o alternativnom rješavanju potrošačkih sporova*, NN № 121/16 и 32/19), с който се транспонират

директивите и регламентът на ЕС относно разрешаването на потребителски спорове. По отношение на въпроси, свързани със защитата на правата на човека и други свързани с правата спорове, е възможно да бъде предложено провеждането на медиация в един от центровете за медиация в Хърватия, където даден спор може да бъде уреден въз основа на интересите на страните.

Моля, разгледайте съответните подстраници, за да получите допълнителна информация относно:

[Медиация в държавите членки](#)

[Намиране на медиатор](#)

[Алтернативно разрешаване на потребителски спорове](#)

[Центрове за медиация](#)

Съгласно Закона за защита на потребителите (*Zakon o zaštiti potrošača*) търговецът трябва да предостави на потребителя възможност да подаде писмена жалба по пощата, по факс или електронна поща.

Съгласно Закона за държавната инспекция (*Zakon o državnom inspektoratu*) петиции, в които е включена подробна информация за лицето, сигнализиращо за нередности (име, фамилия и домашен адрес), и се посочва поведение, което противоречи на разпоредбите, могат да бъдат използвани като основания за проверка.

Що се отнася до служителите на многонационални дружества, в Закона за труда (*Zakon o radu*) от работодател с поне двадесет работници се изисква да назначи лице, което да е натоварено, наред с работодателя, със задачата да получава и да разглежда жалби, свързани със защитата на достойнството на работниците.

Тези дейности се наблюдават от [Държавната инспекция](#).

6. Притежавам ли конкретни права, ако съм уязвима жертва, търсеща средство за правна защита за свързани със стопанска дейност нарушения на правата на човека? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли право на достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в ЕС?

Жертва, търсеща средство за правна защита за свързано със стопанска дейност нарушение на правата на човека, има същите права като тези на други жертви в рамките на наказателното производство. За допълнителна информация, моля, разгледайте Европейския портал за електронно правосъдие:

[Права на жертвите на престъпления в наказателното производство](#)

[Обезщетяване на жертви на престъпления](#)

Съгласно Закона за безплатната правна помощ (*Zakon o besplatnoj pravnoj pomoći*) правото на безплатна правна помощ се предоставя на:

хърватски граждани;

деца, които не са хърватски граждани, но се намират в Хърватия, без да са придружени от пълнолетен, който отговаря за тях по закон;

чужденци, които пребивават временно в условията на реципрочност, и чужденци, които пребивават постоянно;

чужденци, поставени под временна закрила;

пребиваващи нелегално чужденци и чужденци с краткосрочен престой в рамките на производство за вземане на решение относно експулсиране или връщане;

търсещи убежище лица, лица със статут на търсещи убежище, както и чужденци със статут на субсидиарна закрила и членовете на техните семейства, които пребивават законно в Хърватия, в рамките на производства, в които не им е предоставена правна помощ съгласно специален закон.

В Закона за безплатната правна помощ (NN № 143/13 и 98/19) се уреждат условията и процедурата, при които лица в неравностойно положение могат да упражняват правото си на правна консултация и на достъп до съдилища и други публичноправни органи по граждански и административни дела.

В Закона за безплатната правна помощ се предвижда бенефициери на безплатна правна помощ, които не са хърватски граждани, да бъдат:

деца, които не са хърватски граждани, но се намират в Хърватия, без да са придружени от пълнолетен, който отговаря за тях по закон;

чужденци, които пребивават временно в условията на реципрочност, и чужденци, които пребивават постоянно;

чужденци, поставени под временна закрила;

пребиваващи нелегално чужденци и чужденци с краткосрочен престой в рамките на производство за вземане на решение относно експулсиране или връщане;

търсещи убежище лица, лица със статут на търсещи убежище, както и чужденци със статут на субсидиарна закрила и членовете на техните семейства, които пребивават законно в Хърватия, в рамките на производства, в които не им е предоставена правна помощ съгласно специален закон.

Бенефициерите на безплатна правна помощ могат да упражняват правото си на първична и/или вторична правна помощ съгласно определените от закона условия.

Първичната правна помощ обхваща обща правна информация, правни съвети, подаване на документи до публични органи, Европейския съд по правата на човека и международни организации в съответствие с международните договори и международните процесуални правила, представителство в рамките на производства пред публични органи и правна помощ при извънсъдебно уреждане на спорове. Тя се предоставя от административните органи в окръзите и в град Загреб (*Grad Zagreb*) от упълномощени асоциации и правни клиници, като може да бъде предоставена по всеки правен въпрос. Процедурата за упражняване на правото на първична правна помощ се инициира чрез директен контакт с доставчик на първична правна помощ, който по свое усмотрение ще определи дали са спазени изискванията за нейното предоставяне.

Вторичната правна помощ обхваща правни съвети, подаване на документи в рамките на производства за защита на правата на работници пред работодател, подаване на документи и представителство в съдебни спорове, както и правна помощ при доброволно уреждане на спорове.

Вторичната правна помощ се предоставя от адвокати. Тя обхваща и освобождаването от плащане на разходите за съдебни спорове и съдебни такси.

За да е възможно предоставянето на вторична правна помощ под формата на подаване на документи, представителство в съдебни спорове и освобождаване от заплащане на съдебни такси, финансовите обстоятелства на молителя трябва да отговарят на установените в Закона за безплатната правна помощ изисквания, а именно общият месечен доход на молителите и членовете на техните домакинства да не надвишава размера на данъчната основа за един член (3326,00 HRK) и общата стойност на притежаваните от молителите и членовете на техните домакинства активи, да не надвишава размера на данъчната основа (199 560,00 HRK) повече от 60 пъти.

Освен че трябва да отговаря на финансовите изисквания, вторичната правна помощ трябва да се прилага при един от следните типове производства, свързани с:

вещни права, с изключение на производства, свързани с имотния регистър;

трудови правоотношения;

семеен връзки, с изключение на производство за развод по взаимно съгласие, ако съпрузите нямат общи или осиновени непълнолетни деца или деца на възраст, изискваща да бъдат под техните родителски грижи;

изпълнителни и обезпечителни производства относно принудителното събиране или обезпечаване на вземания, възникващи от производството, в рамките на което може да бъде предоставена правна помощ съгласно разпоредбите на Закона за безплатната правна помощ;

доброволно уреждане на спорове;

по изключение, във всички други административни и граждански съдебни производства, когато такава необходимост възниква поради специфични житейски обстоятелства на молителите и членовете на техните домакинства, в съответствие с основната цел на Закона за безплатната правна помощ.

Процедурата за предоставяне на вторична правна помощ се инициира чрез подаване на молба до компетентния административен орган на окръга или на град Загреб. Молбата се подава по стандартен формуляр, в който се включват съгласието на молителите и членовете на техните домакинства за достъп до всички данни за техния общ доход и активи, както и потвърждението на молителя, че предоставената информация е точна и пълна.

При процедурата за предоставяне на вторична правна помощ на молител, отговарящ на законовите изисквания за упражняване правото на такава помощ, компетентният орган ще издаде решение за предоставянето ѝ, като посочи вида и обхвата на предоставената правна помощ.

Предоставянето на вторична правна помощ се отнася до пълна или частична гаранция за заплащане на разходите за вторична правна помощ в зависимост от размера на общия месечен доход на молителите и членовете на техните домакинства. В решението за предоставяне на вторична правна помощ се уточнява и кой ще бъде адвокатът, който ще я предостави.

Ако молителят не отговаря на изискванията за предоставяне на право на вторична правна помощ, ще бъде издадено решение за отхвърляне на молбата. Решението за отхвърляне на молбата може да бъде обжалвано от молителя пред Министерството на правосъдието (*Ministarstvo pravosuđa*). Срещу решението на Министерството на правосъдието, с което се отхвърля жалбата, може да бъде образувано административно производство.

Ако бенефициерът на безплатна правна помощ е загубилата страна, което означава, че е загубил делото, по което е предоставена вторична правна помощ, той не трябва да възстановява разходите за правна помощ. Предоставянето ѝ не означава обаче, че бенефициерът на вторична държавна помощ, който е загубилата страна, ще бъде освободен от плащането на направените от ответната страна разноски по съдебния спор, по отношение на които ще бъде взето решение в съответствие с правилата, уреждащи съдебните производства.

Безплатна правна помощ може да бъде предоставена при трансгранични спорове. В Закона за безплатната правна помощ трансграничните спорове се определят като спорове, при които молителят за предоставяне на правна помощ има местоживеене или пребивава в държава — членка на Европейския съюз, различна от държавата членка, в която се намира съдът, или тази, в която трябва да бъде изпълнено съдебното решение.

Правна помощ при трансгранични спорове се предоставя по граждански и търговски дела, производства за медиация, извънсъдебно уреждане на спорове, прилагането на публични инструменти и правни съвети в такива производства. Разпоредбите относно правната помощ в трансгранични спорове не се прилагат при производства, свързани с данъчно облагане, митници и други административни производства.

Молителите за предоставяне на правна помощ в трансгранични спорове ще получат такава, ако отговарят на определените в Закона за безплатната правна помощ изисквания. По изключение правна помощ може да бъде предоставена на молители, които не отговарят на изискванията за предоставяне на правна помощ, определени в Закона за безплатната правна помощ, ако се окаже, че не са в състояние да заплатят разноските по производството поради несъизмеримост на разходите за живот в държавата членка по местоживеене или обичайно пребиваване и разходите за живот в Хърватия.

В Хърватия молителите или компетентният орган на държавата членка, в която имат местоживеене или обичайно пребивават (предаващ орган), трябва да подадат молба за правна помощ до Министерството на правосъдието (получаващия орган). Формулярите и приложените документи трябва да бъдат подадени на хърватски език. В противен случай молбата ще бъде отхвърлена.

Ако спорът, в рамките на който молителят иска правна помощ, не е трансграничен спор или ако молителят няма право на правна помощ в трансгранични спорове, Министерството на правосъдието ще постанови решение, с което отхвърля молбата. Решенията на Министерството на правосъдието не подлежат на обжалване, макар че могат да бъдат образувани административни производства.

Безплатна правна помощ може да бъде предоставена на лица, които не пребивават в Европейския съюз, при условие че се спазват разпоредбите на двустранните и многостранните международни споразумения, по които Хърватия е страна.

За информация относно правната помощ в Хърватия, моля, разгледайте уебсайта:

[Правна помощ](#)

[1] Права на личността: право на живот, физическо и психическо здраве, репутация, чест, достойнство, име, неприкосновеност на личния и семейния живот, свобода и др.

Последна актуализация: 09/02/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Кипър

1. С какъв вид съдебна защита разполагам във вашата държава в качеството ми на жертва на свързани със стопанската дейност нарушения на правата на човека? Тази защита включва ли обезщетение?

Съгласно разпоредбите на Закон 174/1989 за отговорността на работодателя (задължителна застраховка), със съответните му изменения, служителите, които са жертви на свързани със стопанската дейност нарушения на правата на човека, имат право на обезщетение в случай на злополука на работното място (смърт или телесна повреда), причинена от извършваната дейност и по време на работа, или в случай на професионална болест, причинена от тяхната работа. Съгласно този закон всички работодатели сключват застрахователна полица, която покрива отговорността при трудова злополука или професионална болест, причинена на даден работник или служител. Това изискване обхваща също така работните правоотношения на постоянно пребиваващи в Кипър, които са наети на работа в чужбина и които са станали жертва на злополука или професионално заболяване. В закона се определя минималният размер на покритието за всяка злополука или професионална болест на неето лице (сто и шестдесет хиляди евро, 160 000 EUR), както и за всеки отделен случай или поредица от случаи, резултат от същото оперативно събитие (3 410 500 EUR), включително разходи и лихви.

За да се гарантира изплащането на обезщетение на служител, който надвишава предвиденото в закона обезщетение, трябва да бъде предявен съответен иск в съда.

При извършване на инспекции в клонове/предприятия на работодателя за проверка на съответствието им със законодателството в областта на безопасността и здравето при работа, инспекторите от отдел „Инспекция по труда“ също проверяват дали има документ, удостоверяващ задължителната застраховка за отговорност на работодателя.

2. Разполагате ли със специфични правила за груби нарушения на правата на човека? Прилагат ли се тези правила за престъпления, свързани с околната среда, или за тежка трудова експлоатация?

Вж. отговора на въпрос 1 по-горе.

3. Аз съм жертва на нарушаване на правата на човека в резултат на дейността на европейска транснационална корпорация, възникнала извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в ЕС? Какви са изискванията към мен, за да предявя иск за нарушение на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Не, не се предоставя достъп. Въз основа на наличната информация и данни, както е описано във въпроса, изглежда няма никаква връзка с установяването на компетентност на кипърските съдилища.

4. Могат ли институциите на омбудсмана, органите по въпросите на равенството или националните институции за правата на човека да оказват подкрепа на жертвите на нарушения на правата на човека, извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да извършат разследване по моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в ЕС? Има ли други обществени услуги (като инспекторатите по труда или околната среда) във вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация за правата си?

Не. Граждани на трети държави, които твърдят, че са жертви на нарушения на правата на човека, разполагат със съответната защита от независими институции, при условие че нарушението е извършено в Кипър.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създадат механизми за подаване на жалби или услуги по медиация за нарушения, произтичащи от тяхната стопанска дейност? Валидни ли са тези задължения и за нарушения, извършени извън територията на Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във вашата държава? Има ли обществено достъпни доклади, предоставящи информация за функционирането на системата?

Регламент (ЕС) № 524/2013 относно онлайн решаване на потребителски спорове изисква от дружествата с онлайн магазини да предоставят информация за платформата за онлайн решаване на спорове на своите уебсайтове.

6. Имам ли конкретни права, ако съм уязвима жертва, търсеща средство за защита във връзка със свързани със стопанска дейност нарушения на правата на човека? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия?

Достъп до правна помощ се предоставя на всяко физическо лице, чиито човешки права са били нарушени, ако лицето пребивава на територията на Република Кипър, независимо дали е гражданин на Република Кипър или гражданин на ЕС.

Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ?

Правна помощ се предоставя за:

достъп до адвокат,
правни съвети и
представителство в съда.

Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в ЕС?

Не.

Последна актуализация: 11/04/2022

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Латвия

1. С какъв вид правна защита разполагам във вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Съгласно [Член 1, параграф 1 от Гражданския процесуален закон](#) всяко частно лице и правен субект имат право на защита по съдебен ред на свои нарушени или оспорени граждански права или законни интереси. Ако лицето счита, че е станало жертва на свързани със стопанска дейност нарушения на правата на човека, които нарушават неговите граждански права, то може да предяви граждански иск в съд с обща компетентност. Съгласно член 1635 от [Член 1635 от Гражданския закон](#) всяко нарушение на права, само по себе си всяко неправомерно действие, което води до щети (също морални щети), дава на жертвата правото да търси средство за правна защита срещу извършителя, доколкото той може да бъде обвинен за това деяние. „Морални щети“ означава физическо или психическо страдание, причинено от нарушението на неимуществените права или неимуществените ползи на жертвата, произтичащо от неправомерните действия. Обхватът на средството за правна защита за морални щети се определя от съда по негова преценка, като се вземат предвид тежестта и последиците от моралните щети. Ако неправомерното действие представлява престъпно деяние против живота, здравето, морала, половата неприкосновеност, свободата, честта или уважението на лице, или против семейство, или против малолетно или непълнолетно лице, се приема, че жертвата е претърпяла морални щети в резултат на такова действие. В други случаи жертвата трябва да докаже морални щети. Посоченото тук деяние трябва да се разглежда в по-широк смисъл, който обхваща не само действието, но и липсата на действие, т.е. бездействието.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Залегналата в Гражданския закон отговорност за неправомерни деяния обхваща всяко нарушение на правата и престъпление, включително грубо нарушение на правата на човека.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Ако нито ответникът, нито щещецът имат местопребиваване или законен адрес в Латвия и ако нарушението не е извършено в Латвия, по всяка вероятност латвийските съдилища няма да са компетентни по гражданския иск.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други публични

служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във вашата държава, които могат да разследват моя случай?
Къде мога да намеря информацията относно моите права?

Названието на омбудсмана в Латвия е [„tiesībsargs“](#). Омбудсманът извършва дейност в съответствие със заложената в [Закона за омбудсмана](#) цел, т.е. насърчаване на защитата на правата на човека и гарантиране, че държавата упражнява властта си по законен и целесъобразен начин и в съответствие с принципа на доброто управление.

Омбудсманът може да участва в разрешаването на въпроси само когато органите на държавната администрация нарушават правата на човека на дадено лице, установени в *Sātversme* (Конституцията) на Република Латвия и в международни документи в областта на правата на човека, когато вземат решение или, в случай на законодателен орган, при приемането на законодателен акт. Във връзка с упражняването на правомощията на омбудсмана „орган“ представляват орган на държавната администрация или орган на местното самоуправление, или техните служители, както и лицата, изпълняващи възложени им от държавната администрация задачи.

В случаите, когато лицето е жертва на нарушение на принципа на недискриминация, омбудсманът може да даде своите оценки и препоръки и за частноправни субекти и частни лица.

Правомощията на омбудсмана обаче не обхващат оценка на действията на европейски транснационални корпорации извън ЕС.

Контролът и наблюдението на поведението на предприятията по отношение на трудовите правоотношения е от компетентността на [Държавния инспекторат по труда](#).

Поведението на предприятията в областта на околната среда се контролира от [Държавната служба по околната среда](#), която отговаря за наблюдението на спазването на правото в областта на опазването на околната среда, радиационната безопасност и ядрената безопасност, както и използването на природните ресурси.

Ако физическо лице предяви иск за неправомерно действие до органа по погрешка, т.е. не знае, че в съответствие с разпоредбите на Закона за подаването на сигнали предоставянето на отговор на посочения в иска му въпрос не е от компетентността на въпросния орган, органът трябва да информира лицето за компетентния по въпроса орган или, когато е уместно, да препрати иска на органа, който е компетентен да го разгледа.

Следва да се отбележи обаче, че институцията на омбудсмана е механизъм за алтернативно разрешаване на спорове с цел защита на нарушени права на човека, който се основава на личния авторитет на омбудсмана, тъй като препоръките на омбудсмана не са правно обвързващи.

Подаването на жалба до омбудсмана не се счита за образуване на производство по обжалване, като страната в производството следва да има предвид, че такова обжалване не спира нито действието на административната наредба, нито срока за обжалване. Задачата на омбудсмана е обаче да насърчава осведомеността на обществеността и разбирането на правата на човека, механизмите за тяхната защита и работата на омбудсмана. Поради това омбудсманът може да консултира дадено лице във връзка с механизмите за защита на нарушените права във всеки отделен случай.

Жалба до омбудсмана може да подаде всяко лице, което смята, че човешките му права са нарушени, без да се засяга неговата националност.

5. Вашата държава задължава ли европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или да предлагат услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информацията относно функционирането на системата?

Няма информация относно законодателни актове, които задължават европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или да предлагат услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Допустимостта до финансирана от държавата правна помощ зависи от категорията на делото и положението на лицето. Правната помощ включва правни консултации, съставяне на процесуални документи за съда и правна помощ по време на изслушването в съда. Физическо лице, което е страна по гражданско дело, е освободено от съдебни разноски, платими към националния бюджет, и съдът трябва да предостави финансирани от държавата преводачески услуги, ако лицето не говори езика на производството.

Когато **по граждански дела** (с предвидените в закона изключения) и по административни дела се оспорва решение на семейния трибунал по отношение на защитата на правата и законните интереси на дете, лицето, което законно пребивава в Латвия, има право на правна помощ, ако е получило от социалните служби на местната власт статут на лице с ниски доходи или лице в нужда или ако се намира в специална ситуация, т.е. неочаквано и по независещи от него причини се намира в такива обстоятелства и финансово положение, които не му позволяват да осигури защита на правата си, или лицето е напълно зависимо от държавата или местната власт.

Пребиваващо в държава — членка на ЕС, физическо лице има право на правна помощ при трансгранични спорове по граждански дела, ако неговите специални обстоятелства и размер на доходите не му позволяват да защити правата си.

Други лица (включително лица, пребиваващи извън ЕС) имат право на правна помощ в съответствие с международните ангажименти на Латвия и ако техните специални обстоятелства и размерът на техните доходи не им позволяват да защитят правата си.

По граждански дела, при които лицата се представляват сами или с помощта на адвокат (т.е. граждански дела, които са от компетентността на Съда по икономическите въпроси, произтичащи от договорното право, ако размерът на иска надвишава 150 000 EUR, и дела, отнасящи се до защита на търговски тайни от незаконно придобиване, използване и оповестяване), лицето има право на правна помощ, ако доходът му не надвишава минималната месечна заплата в Латвия, финансовото му състояние го прави подходящо за получаване на правна помощ и е платило таксата за предоставяне на правна помощ.

Правна помощ по **административни дела** се предоставя от съда (съдията) по искане на лицето, като се вземат предвид сложността на делото и финансовото положение на лицето.

Правна помощ по **наказателни производства** се предоставя от страната, която е завела делото (следователя, прокурора или съдията). Правна помощ се предоставя по искане на лицата, които имат право на защита, и на жертвите по делото, когато такава е предвидена по закон.

Допълнителна информация можете да намерите на уебсайта на съдебната администрация:

[Инфографика](#) — Предоставена от държавата правна помощ по различни категории дела (LV)

[Информация](#) — Гарантирана от държавата държавна помощ (EN)

[Преглед](#) — Предоставена от държавата правна помощ (EN)

[Правна помощ по трансгранични спорове](#) (EN)

Последна актуализация: 12/02/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информацията или данните, които се съдържат или споменават в този

документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Малта

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Всяка жертва на нарушение на правата на човека, независимо дали това нарушение е свързано със стопанска дейност или не, има право да заведе дело в съд с цел правна защита и обезщетение.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Няма специфични правила за тежки нарушения на правата на човека. Всички случаи, свързани с нарушения на правата на човека, се третират по един и същ начин.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС и не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Законодателството е с териториално приложение. Съответното физическо лице трябва да прибере до международното частно право, за да определи *lex fori*, при условие че страните не са сключили споразумение, което възпрепятства избора на приложимо право.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС и не живея в Съюза? Има ли други публични служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Съгласно член 64А от Конституцията и разпоредбите на Закона за омбудсмана омбудсманът на Малта има за задача „да разследва действия, извършени от или от името на правителството или от друг орган, институция или лице, предвидени в закона (включително орган, институция или служба, създадени съгласно настоящата Конституция), когато въпросните действия са извършени при упражняване на техните административни функции“.

Съгласно член 12, параграф 1 от Закона за омбудсмана неговата компетентност е ограничена до разследване на жалби във връзка с поведение на:

„а) правителството, включително всяко министерство или друг държавен орган, всеки министър или парламентарен секретар, всеки държавен служител и всеки член или служител на горепосочените органи;

б) всеки законоустановен орган и всяко дружество или друго образувание, в което правителството или един или повече от горепосочените органи или комбинация от тях разполага с контролен дял или върху което има ефективен контрол, включително всеки директор, член, управител или друг служител на такова образувание или дружество или на неговия контролен орган (наричани заедно по-нататък „организацията“), както и

в) местни съвети и всички техни комисии, кметове, съветници и членове на персонала на всички местни съвети“.

Омбудсманът няма конкретен и официален мандат да разследва случаи, свързани с нарушения на основните права или заплахи за тях, или да осигурява правна защита или да насърчава или защитава спазването на основните права на гражданите.

При все това определените в член 22, параграф 1 от Закона за омбудсмана функции са достатъчно широкообхватни, така че да позволят на тази институция да предприема действия без ограничения в областта на правата на човека, като:

разследва жалби с елемент, свързан с правата на човека;

насочва вниманието на властите към заплахи за правата на гражданите;

допринася за уреждане на ситуацията в случай на нарушение, като отправя препоръки за справедливо и ефективно решаване на проблема, така че да се избегне съдебно производство.

Компетентността на омбудсмана обхваща всички лица, които считат, че са пострадали, независимо от тяхното гражданство или произход, при условие че съответното лице има личен интерес по отношение на жалбата по същество. В случая с термина „лице“ се означават както физическите, така и юридическите лица.

Органите или институциите, обхванати от компетентността на омбудсмана, са длъжни да защитават правата на човека и да гарантират тяхното изпълнение. В следствие на това, въпреки че мандатът на омбудсмана е ограничен до публичните органи, е възможно да се проучат ситуации, в които жертвата на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност, твърди, че нейните права са нарушени, тъй като публичен орган или институция не ѝ е предоставил(а) защитата, на която има право.

Омбудсманът може да разследва всякакви случаи, дори подалото жалбата лице да не е гражданин на ЕС или да не живее в ЕС, при условие че жалбата по същество е от компетентността на омбудсмана. Освен това, ако жалбата по същество е от компетентността на омбудсмана или на друг местен или регулаторен орган, правната защита се предоставя на всички пострадали.

Следователно компетентността на омбудсмана не зависи от съществуването на казуса или от това дали пострадалата страна живее в Малта, а от предполагаемото нарушение от страна на съответния орган, попадащ в обхвата на компетентността на омбудсмана.

Що се отнася до наличието на други публични служби (например в областта на заетостта или околната среда) в Малта, съществуват и други публични институции, като например Службата по заетостта и отношенията в областта на промишлеността, Органа по въпросите на околната среда и ресурсите, Арбитражния орган за финансови услуги и Националната комисия за насърчаване на равенството. В качеството си на национален орган за равенство обаче Националната комисия за насърчаване на равенството може да разследва само случаи на дискриминация и сексуален тормоз, извършени на територията на Малта.

5. Вашата държава задължава ли европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или да предлагат услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на тези системи?

Малта не задължава европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или да предлагат услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност. В Малта се прибегва до медиация при дела пред Гражданския съд по семейни дела или в производства пред Съвета за регулиране на наемните правоотношения.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Ако сте жертва на престъпление съгласно глава 539, член 2 от Законите на Малта (Закон за жертвите на престъпления) или жертва на домашно насилие съгласно глава 581 от Законите на Малта (Закон за насилието, основано на пола, и домашното насилие), имате право на правна помощ. След като съдът издаде нареждане за предоставяне на правна помощ, ще имате право на правни консултации и да бъдете представляван в съда. Това покрива съдебните разноски и хонорара на адвоката. Ако не сте гражданин на ЕС, но имате статут в Малта, също ще имате право на правна помощ. Ако сте гражданин на ЕС, който живее извън ЕС, също ще имате право да бъдете представляван в съд в Малта, както и право на правна помощ.

Последна актуализация: 04/05/2021

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Австрия

1. С каква защита се ползват жертвите на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Както и в други държави членки, международната компетентност до голяма степен се определя от Регламент „Брюксел 1а“ ([Regламент № 1215/2012](#): наричан по-нататък „Регламентът“). Това дава възможност да се предяви иск — особено когато предприятието (или негов клон) има седалище в Австрия — независимо от местоживеенето на ищеца и/или гражданството му. Други видове компетентност са посочени в член 7 от регламента. Мястото, където е настъпило вредоносното събитие или мястото, където е трябвало да бъде изпълнено договорно задължение, може да е от значение.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Австрийският закон за извъндоговорната отговорност не съдържа специфични разпоредби относно тежки нарушения на правата на човека. Ако обаче тежко нарушение на правата на човека доведе до нарушаване на индивидуално право, защитено от закона, може да се вземе предвид общата договорна отговорност. С други думи, който умишлено или поради небрежност незаконно накърни живота, здравето, свободата, собствеността или каквото и да е друго право на друго лице, носи отговорност за вреди. Когато е засегнат живота или физическата цялост, здравето, свободата, собствеността или каквото и да е друго право, отговорност носи не само лицето, причинило вредата пряко, но и всеки, който не е предприел необходимите и разумни мерки, за да предотврати причиняването на вреда на трето лице, ако това лице е създадо източник на риск (*Verkehrssicherungspflicht*).

От гледна точка на наказателното право тежките нарушения на правата на човека се считат също така за престъпления от общ характер.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Вж. раздел 4 по-долу.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда), които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Както и в други държави членки, международната компетентност до голяма степен се определя от Регламент „Брюксел 1а“ ([Regламент № 1215/2012](#)). Това дава възможност да бъде предявен иск — особено когато предприятието (или негов клон) има седалище в Австрия — независимо от местоживеенето на ищеца и/или неговото гражданство. Други видове компетентност са посочени в член 7 от регламента. Мястото, където е настъпило вредоносното събитие или мястото, където е трябвало да бъде изпълнено договорно задължение, може да е от значение.

Ако Регламент Брюксел 1а или Конвенцията от Лугано от 2007 г. (Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела) не са приложими, международната компетентност винаги се предоставя съгласно член 27а от Закона за компетентността на съдилищата (*Jurisdiktionsnorm* — JN), доколкото австрийски съд има териториална компетентност. Компетентността по дела за нанасяне на вреда по член 92а от JN обаче се определя единствено по мястото, където е настъпило увреждащото деяние. Могат обаче да бъдат взети предвид и други видове компетентност, като например по мястото на извършване на нарушението, съгласно член 88 от JN, или по местонахождението на имота, съгласно член 99 от JN.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези механизми за подаване на жалби или услуги за медиация? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на тези механизми и услуги? + 6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? При какви условия мога да получа правна помощ? Кой разходи покрива правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Предоставянето на правна помощ не е свързано с притежаването на австрийско гражданство или гражданство на ЕС.

Целта на правната помощ е да даде възможност на всяка страна по дело да упражни правата си съгласно гражданското право или да защити правата си пред съдилищата, независимо от личното си финансово положение. Разходите, свързани с водене на съдебен спор, не следва да представляват пречка за предявяване на права или за защита на дадено лице, дори ако това лице няма достатъчно собствени средства.

Възможността за предоставяне на правна помощ има за цел да се премахнат различията, произтичащи от финансовото положение на физическите лица, и да се осигури зачитане не само на принципа на равенство, но и на правото на свободен и безпрепятствен достъп до правосъдие, произтичащо от член 6, параграф 1 от ЕКПЧ, както и да се гарантира равен достъп до правосъдие за всички.

Въпреки това страна в съдебно производство, на която е предоставена правна помощ, се освобождава само временно от задължението да заплати собствените си съдебни разноски. Насрещната страна не се ползва от това временно освобождаване.

Съдът предоставя правна помощ на дадена страна само ако в противен случай провеждането на производството би я лишило от средства за необходима издръжка. Предоставянето на правна помощ е възможно само ако предвиденият съдебен иск или защита не е явно злонамерен или лишен от смисъл.

„Необходима издръжка“ означава средствата, с които страната осигурява скромен жизнен стандарт за себе си и за всяко семейство, за чиято издръжка отговаря. Необходимата издръжка стои между „основната“ и „подходящата“ издръжка. Размерът ѝ е между средния статистически доход на лице от трудова заетост и минималните средства за съществуване. При международни случаи параметрите за скромен жизнен стандарт се определят според обстоятелствата, преобладаващи в мястото на пребиваване.

В член 64 от австрийския Граждански процесуален кодекс са изброени елементите, които може да обхваща правната помощ.

При определени условия на ищците, които не са австрийски граждани, може да се наложи да предоставят гаранция съгласно член 57 от Гражданския процесуален кодекс, което означава, че ако ответникът поиска, трябва да му бъде предоставена гаранция за съдебните разноски. Много двустранни спогодби обаче изключват предоставянето на такава гаранция. Освен това освобождаването от предоставяне на гаранция за съдебни разноски е възможно и в рамките на правната помощ (член 64, параграф 1, точка 2 от Гражданския процесуален кодекс).

Двустранните спогодби, сключени от Австрия, са достъпни на уебсайта на Министерството на европейските и международните въпроси: [Bilaterale Staatsverträge — BMEIA, Außenministerium Österreich](#).

Последна актуализация: 22/11/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Португалия

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушения на правата на човека, свързани със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Правна защита при нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, е достъпна чрез съдилищата, а именно тези, които са компетентни по граждански, наказателни, административни и трудови дела, като се взема предвид видът на съответното нарушение. Тази защита може да бъде под формата на предявяване на иск или жалба пред органите за наказателно разследване или прокуратурата (*Ministério Público*). При такъв иск от ответника може да бъде поискано да предостави нещо, да направи нещо, да се въздържа от действие, противоречащо на закона, или да търпи определено действие, както и да поправи вредите или неимуществените щети, претърпени в резултат на поведението на ответника. В португалският наказателен кодекс (*Código Penal*) се предвижда отговорността на юридическите лица в случай на определени престъпления и при определени обстоятелства.

Процедурите за получаване на обезщетение за вреди се уреждат от гражданското, наказателното, административното и трудовото процесуално право.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Няма специфичен набор от национални правила за тежки нарушения на правата на човека. Когато такова нарушение обаче представлява престъпление или административно нарушение, оценката на тежестта на дадено нарушение се взема предвид, когато се определя приложимата санкция и нейната продължителност или размер. Такъв е случаят с престъпленията срещу околната среда и тежката експлоатация на труда.

3. Жертва съм на нарушения на правата на човека, произтичащи от дейности на европейска транснационална корпорация, които са били извършени извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

В областта на гражданското право се прилагат правилата, установени с Регламент (ЕС) № 1215/2012 на Европейския парламент и на Съвета от 12 декември 2012 г. относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (известен като „Регламент Брюксел I (преработен текст)“) и с Конвенцията от Лугано от 1988 г.

Съгласно Регламент (ЕС) № 215/2012 искове срещу лица, които имат местоживеене в държава членка, независимо от тяхното гражданство, се предявяват пред съдилищата на тази държава членка, а за местоживеене на търговско дружество или друго юридическо лице се счита мястото, където се намира неговото седалище по устав, централно управление или основно място на стопанска дейност. Въпреки това по някои дела са предвидени специални правила за компетентност, по-специално по дела относно непозволено увреждане, деликт или квазиделикт, по отношение на които компетентен е съдът на мястото, където е настъпило или може да настъпи вредоносното събитие. В Конвенцията относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по граждански и търговски дела (Конвенцията от Лугано) са установени същите правила.

Когато дадено дружество няма местоживеене в Европейския съюз или в държава — страна по Конвенцията от Лугано, международната компетентност на португалските съдилища може да произтича от португалското гражданско процесуално право. Такъв е случаят, когато правото, на което се прави позоваване, не може да бъде приложено по друг начин, освен чрез иск, предявен пред португалски съд (например защото комбинацията от правилата за международна компетентност на различни държави води до липса на съд, компетентен да разгледа спора), или когато за жалбоподателя е много трудно да предяви иск в чужбина и е налице важен личен или реален свързващ фактор между предмета на спора и португалската правна система.

В областта на наказателното право се прилагат правилата за компетентност, произтичащи от Наказателния кодекс. Следователно, освен ако няма международен договор или конвенция, които да предвиждат противното, общият принцип в сила е, че португалското наказателно право е приложимо към деяния, извършени на португалска територия, независимо от гражданството на извършителя, или на борда на португалски плавателни съдове или въздухоплавателни средства. При все това, освен ако няма международен договор или конвенция, които да предвиждат противното, при определени обстоятелства или когато става въпрос за определени престъпления, португалското наказателно право може да се прилага за деяния, извършени извън територията на държавата. По отношение на престъпления, извършени извън територията на държавата с участието на юридически лица, португалското право се прилага само когато деянията са извършени от или срещу юридическо лице, чието седалище по устав е на португалска територия, независимо от това дали жертвата е гражданин на ЕС или живее в Съюза.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Намесата в разследвания от страна на омбудсмана, органите по въпросите на равенството (Комисията за равенство на труда и заетостта (*Comissão para a Igualdade no Trabalho e no Emprego* - [CITE](#)) и Комисията за гражданство и равенство между половете (*Comissão para a Cidadania e Igualdade de Género* - [CIG](#))), [Инспекцията по труда](#) и [Инспекцията по околната среда](#) е ограничена до нарушения на националното

законодателство, извършени на португалска територия. Фактът, че жертва на нарушение на правата на човека, извършено от европейско транснационално дружество извън Европейския съюз (ЕС), не е гражданин на ЕС или не живее в Съюза, е без значение за предизвикване на намеса от страна на тези органи.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Съществуват ли публични доклади, които предоставят информация за функционирането на тези системи?

Няма правно задължение за изготвяне на такива доклади. Независимо от това, в рамките на Насоките на ОИСП за многонационалните предприятия, Националното звено за контакт (НЗК) за тези Насоки, координирано от Генералната дирекция за икономически дейности (*Direção-Geral das Atividades Económicas — DGAE*) и Агенцията за инвестиции и външна търговия на Португалия (*Agência para o Investimento e Comércio Externo de Portugal — AICEP Portugal Global*), предоставя платформа за (извънсъдебна) медиация и помирение за разрешаване на жалби срещу дружества, свързани с предполагаемо неспазване на Насоките. По този начин всяко физическо лице или организация, които смятат, че действията или дейностите на дадено многонационално предприятие не са в съответствие с Насоките, могат да подадат официална жалба до НЗК, установено в една от страните, в които това предприятие извършва дейност. Повече информация може да бъде намерена [тук](#), включително годишните доклади на НЗК за изпълнението на Насоките на ОИСП.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живее в Съюза?

Съгласно член 67-А от Наказателнопроцесуалния кодекс (*Código de Processo Penal*):

„а) „жертва“ означава:

i) физическо лице, което е претърпяло вреди, *inter alia* физически, психологически, емоционални или морални вреди или имуществени вреди, пряко причинени от действие или бездействие при извършване на престъпление;

ii) членове на семейството на лице, чиято смърт е пряка последица от престъпление и които са претърпели вреда в резултат на смъртта на лицето;

б) „особено уязвима жертва“ означава жертва, която е особено уязвима, *inter alia*, поради своята възраст, здравословно състояние или увреждане, както и поради факта, че видът, степента и продължителността на виктимизацията са причинили вреда със сериозни последици за нейното психологическо благополучие или за условията за нейната социална интеграция;

в) „членове на семейството“ означава съпругът/съпругата на жертвата или лицето, което живее на семейни начала с жертвата, преките роднини и братята и сестрите на жертвата, както и лицата, които са финансово зависими от жертвата;

г) „дете“ означава всяко лице на възраст под 18 години“.

Едно от правата, залегнали в Статута на жертвата, одобрен със Закон № 130/2015 от 4 септември 2015 г., е правната помощ, чиято правна рамка е установена със Закон № 34/2004 от 29 юли 2004 г. За информация относно правната помощ, моля, посетете съответната [страница](#) на европейския портал за електронно правосъдие.

Последна актуализация: 07/04/2024

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Румъния

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Правна защита на правата на човека се предоставя чрез националните съдилища в зависимост от въпроса, за който се отнася деянието, довело до нарушаване на посоченото право. По този начин поради стопанска дейност могат да възникнат ситуации, които водят до нарушаване на правата на човека по граждански или наказателни дела и така, в зависимост от особеностите на случая и естеството на деянието, довело до нарушение на правото, увреденото лице може да предприеме юридическо действие или да подаде жалба до разследващите органи — полиция или прокуратура.

Такава защита може да доведе до предоставяне на обезщетение под формата на имуществени и/или неимуществени вреди, ако се установи, че поведението/практиките на дадена стопанска дейност е довела/са довели до нарушаване на правата на човека.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Различни нарушения на правата на човека в контекста на стопанската дейност водят до гражданска, административна или дисциплинарна отговорност.

Престъпленията към околната среда са предвидени както в специалното законодателство (напр. Извънредна наредба № 195/2005 за опазване на околната среда), така и в Наказателния кодекс сред престъпленията срещу обществената сигурност (разпространение на болести при животни или растения, замърсяване на водите, трафик на токсични продукти или вещества, нарушение в режима за сигурност на ядрен материал или други радиоактивни вещества, на взривни материали или ограничени прекурсори на взривни вещества и др.).

Сериозната експлоатация на труда може да се счита за нарушение на Наказателния кодекс (престъпления, като например робство, трафик на хора, трафик на деца, подлагане на принудителен или задължителен труд, склоняване към проституция или сексуални действия, използване на услугите на експлоатирано лице) или на наказателните правила, предвидени в Кодекса на труда.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живее в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

А. По гражданскоправни въпроси

Международните граждански производства са уредени в книга VII на Гражданския кодекс, който представлява съответното общо право и се прилага за производства по частното право с трансгранични последици, освен ако не е посочено друго в международните договори, по които Румъния е страна, съгласно правото на Съюза или специални закони.

Съгласно общото право международната компетентност на съдилищата в Румъния се основава на съществуването на основно място на стопанска дейност на ответника или, при липса на такова, на вторичен офис или стопански активи в Румъния към датата на предявяване на иска.

Освен това в споразумение за избор на съд страните могат да се споразумеят да изберат съдилища в Румъния, които са компетентни в решаването на възникнали във връзка с трансгранични последици спорове.

По отношение на определени действия за имуществени вреди съдилищата в Румъния имат изключителна компетентност, като например спорове с трансгранични последици относно:

имущество, намиращо се в Румъния;

договори, сключени с потребители, чието местожителство или обичайно местоживеене е в Румъния, ежедневни потребителски услуги за лична или семейна употреба на потребителите и професионална или стопанска дейност, които не са свързани с потребителите, ако:

доставчикът е получил поръчката от Румъния;

сключването на договора в Румъния е било предшествано от оферта или рекламно съобщение и потребителят е изпълнил всички необходими за сключването на договора формалности.

Освен това, като изключение от правилата на общото право, ищецът може да избере съдилищата в Румъния (преференциална компетентност) за спорове в случаите, когато:

мястото, където е възникнало или е трябвало да бъде изпълнено договорното задължение дори и само частично, се намира в Румъния;

мястото, където е сключена правна сделка, от която произтичат извъндоговорни задължения, или където такава правна сделка поражда последици, се намира в Румъния;

железопътната гара или спирката от пътен участък, или пристанището или летището на качване/товарене или слизане/разтоварване на пътници или превозвани стоки се намира в Румъния;

застрахованото имущество или мястото, където е настъпило застрахователното събитие, се намира в Румъния.

Съдилищата в Румъния са също така компетентни да разглеждат:

дела относно трансгранична защита на интелектуалната собственост на лице с местоживеене в Румъния, независимо дали става въпрос за гражданин на Румъния, или за лице без гражданство, предмет на споразумение за избор на съд;

дела между чужденци, при условие че те са дали изрично съгласие за това и правоотношенията засягат права, които те могат да имат по отношение на имущество или интереси на лица от Румъния;

дела относно сблъсквания по море или между самолети, както и дела относно помощ или спасяване на лица или стоки в открито море или в зона, попадаща извън суверенитета на която и да е държава, при определени обстоятелства;

дела, които включват гражданска отговорност за щети, причинени от продукти с произход от Румъния, **независимо от националността на жертвата, мястото на произшествието или мястото, където е причинена щетата.**

По отношение на статута на чужденец в международни граждански производства, физическите и юридическите лица, които са чужденци, имат съгласно закона същите процесуални права и задължения пред съдилищата в Румъния като гражданите на Румъния и юридическите лица.

Повече информация ще намерите [тук](#).

Б. По наказателни дела

По смисъла на член 9, във връзка с член 12 от Наказателния кодекс, освен ако не е посочено друго в международния договор, по който Румъния е страна, наказателното право на Румъния се прилага за деяния, извършени извън Румъния, съгласно принципа, основан на личността, предвиден в наказателното право (член 9 от Наказателния кодекс), независимо дали увреденото лице е чуждестранен гражданин, гражданин на Румъния или лице без гражданство, или дали се намира в Румъния, ако са изпълнени определени условия: извършителят е юридическо лице от Румъния; предвиденото в законодателството на Румъния наказание за извършеното деяние е доживотно лишаване от свобода или лишаване от свобода за над 10 години (дори ако действието не се счита за престъпление според законодателството на държавата, в която е извършено) — когато други санкции са предвидени, деянието трябва да бъде квалифицирано като престъпление и съгласно наказателното право на държавата, в която е извършено (двойна наказуемост), или трябва да е извършено на място, което попада извън компетентността на която и да е държава.

Обвинителният акт е обект на предварително разрешение от страна на главния прокурор на прокуратурата към апелативния съд, упражняващ надзор над прокуратурата в чийто район тя се намира и към която е насочен първоначално обвинителният акт, или, когато е приложимо, от страна на главния прокурор на прокуратурата към Висшия касационен съд.

Целесъобразно е да се отбележи, че престъплението се счита за извършено на територията на Румъния и когато извършването, подбудителството и помагачеството са възникнали на кораб, плаващ под румънски флаг, или във въздухоплавателно средство, регистрирано в Румъния, или когато облагите от престъплението са генерирани дори частично на посочената територия или въздухоплавателно средство. В тези случаи наказателното право на Румъния се прилага на принципа на териториалността.

По отношение на компетентността на наказателните съдилища за престъпления, извършени извън територията на Румъния, в Наказателно-процесуалния кодекс (член 42) се постановява, че престъпленията, извършени извън територията на Румъния, се разглеждат от съдилища с компетентност по седалището на юридическото лице, действащо като обвиняем. Ако обвиняемият няма седалище в Румъния, а престъплението спада към компетентността на окръжния съд, делото се разглежда от окръжния съд в окръг 2 на Букурещ, а в останалите случаи — от съда с компетентност по въпроса или по статута на лицето, което е от Букурещ, освен ако в законодателството не се предвижда друго.

При престъпленията, за които повдигането на обвинителен акт зависи от подаването на предварителна жалба от страна на увреденото лице, предварителната жалба трябва да бъде подадена в срок от 3 месеца от деня, в който увреденото лице е узнало за съответния акт.

Повече информация ще намерите [тук](#), [тук](#), както и [тук](#).

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Съгласно член 1, параграф 1 от Закон № 35 от 13 март 1997 г. относно организацията и функционирането на омбудсмана [*Instituția Avocatul Poporului*]: „Омбудсманът се стреми да гарантира правата и свободите на физическите лица в отношенията им с публичните органи“;

следователно неговите компетенции не включват нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност.

Жалбите на потребителите, които са подадени срещу предприятия в рамките на ЕС, могат да бъдат поети от Европейския потребителски център в Румъния (ЕСС Румъния) единствено ако тези потребители са жители или граждани на някоя от държавите — членки на ЕС (включително Норвегия и Исландия), както и ако е приложимо законодателството на ЕС.

Органът за инспекция по труда [*Inspekția Muncii*], Националният орган за правата на хората с увреждания, децата и осиновяванията [*Autoritatea Națională pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, Copii și Adoptiți*], Националната агенция за равенство между половете [*Agenția Națională pentru Egalitatea de Șanse între Femei și Bărbați*], Националната гвардия за околната среда [*Garda Națională de Mediu*], Националният орган за защита на

потребителите [Autoritatea Națională pentru Protecția Consumatorului], както и Националният регулаторен и управляващ орган за комуникации [Autoritatea Națională pentru Administrare și Reglementare în Comunicații (ANCOM)] представляват публични органи, без компетентност в трансгранични случаи.

Допълнителна информация може да бъде открита [тук](#), както и [тук](#).

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговорар за наблюденията на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

По отношение на нарушението на правата на човека, произтичащо от дейности на европейските транснационални корпорации, в Румъния не съществуват задължителни системи за медиация, тя обаче е възможна, когато страните са я избрали. Следователно лицето, чиито права са били нарушени, може да се възползва от правна защита съгласно общото право чрез гражданските или наказателните съдилища в зависимост от естеството на нарушеното право, или страните може да се споразумеят да потърсят услугите на медиатор, чиято професия се регулира от Закон № 192/2006 относно медиацията и организацията на професията на медиатора.

Освен това в Наредба № 38/2015 относно алтернативното разрешаване на спорове между потребители и търговци се създава правната рамка, която позволява на потребителите да отнасят, на доброволен принцип, искове, подадени срещу специалист/предприятие, към субекти, прилагащи процедури за алтернативно разрешаване на спорове по независим, безпристрастен, прозрачен, ефективен, бърз и справедлив начин, за да се гарантира високо ниво на защита на потребителите и гладкото функциониране на пазара.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Достъпът до правна помощ е право, което е признато и гарантирано от законодателството на Румъния. Това право се основава на концепцията за универсална защита и се признава за всички лица, независимо от местожителството или националността им, според обстоятелствата, както следва:

I. По граждански дела, в съответствие с Правителствена извънредна наредба № 51/2008 относно публичната правна помощ по граждански дела:

а) за граждани на ЕС: във всички случаи, в които се предявява публична помощ пред съдилищата или пред други органи в Румъния, които разполагат със съдебни правомощия, от всяко физическо лице **с местожителство или обичайно местоживее в Румъния или друга държава — членка на ЕС** (член 2 от Правителствена извънредна наредба № 51/2008);

б) за граждани на държави извън ЕС и лица без гражданство: *когато молбите са подадени от физически лица без местожителство или обичайно местоживее на територията на Румъния или друга държава — членка на ЕС, при условие че съществува споразумение между Румъния и държавата по гражданство или местоживее на заявителя, в което са включени разпоредби относно международния достъп до правосъдие* (член 21^{^1} от Правителствена извънредна наредба № 51/2008).

Освен това съгласно **член 1084**, параграф 2 от Гражданския кодекс, *в съдилищата в Румъния, в международни граждански производства чуждестранните граждани имат право на освобождаване от данъци и други разходи по производството и на тяхното намаляване, както и на безплатна правна помощ в същата степен и при същите условия като гражданите на Румъния, при спазване на реципрочност с държавата по националност или местоживее на заявителя.*

Така лицето, чиито законни права са били нарушени, може да поиска правна помощ, ако няма възможност да заплати разходите по производството, както е предвидено в член 6 от Правителствена извънредна наредба № 51/2008 — Публичната правна помощ може да се предоставя в следните форми:

а) *плащане на хонорарите за представителство, правна помощ, както и когато е приложимо, защита от страна на съдебно назначен адвокат или адвокат по собствен избор, за удовлетворяване или защита на право или законен интерес в съда, или за предотвратяване на спор, наричано по-нататък „адвокатска помощ“;*

б) *плащане на вещо лице, писмен или устен преводач, взели участие в производството, със съгласието на съда или на органа със съдебни правомощия, ако посоченото плащане е задължение на лицето, което кандидатства за публична правна помощ съгласно законодателството;*

в) *плащане на хонорара на съдебните изпълнители;*

г) *освобождавания от плащане на съдебните разноски, предвидени в законодателството, включително тези, които се дължат на етапа на изпълнение, намалявания на посоченото плащане, плащане на вноски или разсрочено плащане.*

Независимо от посоченото, правото на правна помощ не е неограничено и лицето, което кандидатства за правна помощ трябва да предостави доказателство за своето финансово състояние, удостоверяващо факта, че няма възможност да заплати услугите за адвокат по избор или че не може да поеме разходите по производството, като например гербов налог, хонорари на вещи лица, експертни заключения и др. В това отношение в член 16, параграф 1 от Правителствена извънредна наредба № 51/2008 се постановява, че: *публичната правна помощ може да бъде отказана, когато е неправомерно поискана, когато приблизителните разходи за нея не са пропорционални на стойността на правния въпрос и когато публичната правна помощ не е поискана с цел защита на законен интерес или е поискана по отношение на действие, което противоречи на обществения или конституционния ред.*

Публичната правна помощ от посочената Извънредна наредба се предоставя за граждански, търговски, административни или трудови дела, дела по социално осигуряване, както и по други въпроси, с изключение на наказателните дела.

При наказателните дела е задължително да се предостави правна помощ на увреденото лице в случаите когато това лице/граждански ищец е недееспособно/ен или с ограничена дееспособност (съгласно член 93, параграф 4 от Наказателно-процесуалния кодекс). Освен това, съгласно член 93, параграф 5, *когато съдебният орган прецени, че по определени причини увредената страна, гражданският ищец... е неспособен или неспособна да се защити, се осигурява назначен съдебно адвокат.*

В член 29, параграф 1, буква е) от Правителствена извънредна наредба № 80/2013 относно съдебния гербов налог, както е изменена впоследствие, се предвижда освобождаване от плащането на налог за действия и искове, включително обжалвания, независимо дали са обикновени или извънредни, подадени във връзка със защитата на правата на потребителите, когато физическите лица и сдруженията за защита на потребителите имат качеството на ищци срещу икономически субекти, които са нарушили правата и законните интереси на потребителите.

Не на последно място, жертвите на престъпления се възползват от прилагането на [Закон № 211/2004](#) относно определени мерки за гарантиране на информираността, подкрепата и защитата на жертвите на престъпления, в който, както се посочва и в заглавието му, се предвиждат мерки за информиране, подкрепа, защита, признаване и оценка, достъпни за жертвите на престъпления, без посочените мерки да са обвързани с подаване на жалба до органите на прокуратурата.

Повече информация относно правната помощ в Румъния може да бъде открита [тук](#).

Последна актуализация: 26/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Словакия

В Словашката република всяко лице има право на равно третиране при упражняване на своите права, както и на защита от дискриминация. Предприятията трябва да зачитат принципа на равно третиране не само при предоставянето на стоки и услуги, но и по отношение на заетостта — както за търсещите работа, така и за самите работодатели.

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Едно от основните права, залегнали в Конституцията на Словашката република, е **правото на съдебна защита, чрез което лицата могат да защитят своите права пред независими съдилища, включително и пред Конституционния съд**, или пред друг орган на Словашката република, ако законът предвижда това.

Правото на съдебна защита се упражнява чрез подаване на молба за образуване на производство. Ако е налице нарушение или заплаха от нарушение на субективно право, притежателят на това право — независимо дали е физическо или юридическо лице — може да упражни правото си на съдебна защита, като подаде молба за образуване на производство, т.е. като предяви иск. Всяко физическо или юридическо лице има право да предяви иск. Съдилищата са длъжни да разглеждат всички искове.

От иска трябва да е ясно **какво** иска да постигне ищецът, **т.е. какви са исканията или търсените средства за правна защита**. В исканията (петиума) ищецът описва случая, който съдът трябва да разгледа и реши. Съдът не може да присъди повече от посоченото в исканията. В зависимост от резултата от производството съдът, разбира се, може да присъди по-малко от поисканото от ищеца; той може да присъди повече само когато в закона се предвижда специфична форма на уреждане на спора между страните или когато производството е могло да бъде образувано по инициатива на съда.

С оглед на това жертвата на нарушение на правата на човека в контекста на дейността на дадено предприятие има право на съдебна защита, като при предявяването на иск тя посочва в исканията си въпроса, който трябва да се разгледа и реши, както и обезщетението, което иска в качеството си на ищец пред съда.

В случаи на неправомерно незачитане на честта, достойнството, здравето или правото на неприкосновеност на личния живот на физическо лице, неговия семеен живот и др., увреденото лице има право да потърси обезщетение за нефинансова вреда пред съда. Размерът на нефинансовата вреда се определя в парично изражение най-вече във връзка със:

жертвата, нейния живот до този момент и средата, в която живее и работи;
сериозността на вредата и обстоятелствата, при които е настъпила;
сериозността на последствията за личния живот на жертвата;
сериозността на последствията за социалното положение на жертвата.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

Кодексът на труда забранява дискриминация в трудовите правоотношения, като по този начин директно изисква от предприятията да зачитат принципа на равно третиране в своите предоговорни и трудови правоотношения. В Закона за недопускането на дискриминация са предвидени по-подробни мерки, като той забранява дискриминация в трудовите и подобни правоотношения на основата на пол, религия или убеждения, раса, гражданство или принадлежност към етническа група, увреждания, възраст, сексуална ориентация, гражданско състояние и семейно положение, цвят на кожата, език, политически или други възгледи, национален или социален произход, имущество, социален пол или друго положение или в резултат на съобщаването за престъпление или за друга противообществена дейност.

Съгласно Закона за безопасните и здравословни условия на труд предприятията трябва да осъществяват надзор по отношение на безопасните условия на труд, сградите, пътищата, машините и техническото оборудване, работните процедури, организацията на труда и др., така че да гарантират здраве и безопасност при работа.

Конституцията на Словашката република предвижда, че никое лице не може да бъде изпращано за принудителен труд или принудителна служба. Престъпленията, при които са извършени сериозни нарушения на правата на човека, например нарушения на правото на свобода (като трафик на хора, ограничаване на личната свобода или на свободата на пребиваване), както и нарушения, пораждащи опасност за обществеността и околната среда (например незаконно обезвреждане на отпадъци, непозволено изпускане на замърсители, нарушения на разпоредбите за опазване на водите и въздуха, непозволено производство и боравене с вещества, които нарушават озоновия слой, и други), са класифицирани като престъпления в Наказателния кодекс в случаите, когато е налице престъпно намерение, във връзка с което този закон предвижда максимално наказание лишаване от свобода над пет години. Наказателната отговорност за такива престъпления се носи от извършителите, които могат да бъдат физически лица съгласно Наказателния кодекс или юридически лица съгласно Закона за наказателната отговорност на юридическите лица и Наказателния кодекс.

От посоченото по-горе следва, че в случаи на тежки нарушения на правата на човека, включително екологични престъпления и тежки форми на експлоатация на труда, се прилагат специфични правила по отношение на срока на наказанието, който съгласно Наказателния кодекс е по-дълъг в случай на престъпление, отколкото в случай на нарушение.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

При спорове, обхванати от международното право, трябва да се определи кой съд ще разгледа случая и ще се произнесе по него, както и съгласно кое право трябва да се определят фактите. Законът относно международното частно и процесуално право, чиято цел е да се определи коя правна система урежда гражданските, търговските, семейните, трудовите и други подобни правоотношения с международен елемент, съдържа част относно международното процесуално право, в която се определят случаите, в които са компетентни словашките съдилища, случаите, в които словашките съдилища разполагат с изключителна компетентност, и случаите, в които страните по спора са свободни да изберат варианта за производство пред словашки съд. Трябва да се подчертае, че словашките съдилища винаги следват словашките процесуални разпоредби и ако словашкият съдебен орган не установи съдържанието на чуждестранно право в разумен период от време или ако е трудно или невъзможно да се установи съдържанието на чуждестранно право, в производството ще се използва словашкото право.

В тази ситуация обикновено се прилагат само разпоредбите на словашкия Закон относно международното частно и процесуално право, отнасящи се до избора на съд по взаимно съгласие, т.е. двете страни по спора се споразумяват случаят да бъде разгледан от словашки съд. Ако обаче споразумението за избора на съд би било от полза само за една от страните, продължава да е защитено правото на страните да се обърнат към друг съд. При спорове, свързани с трудови, застрахователни и потребителски договори, споразуменията за избор на съд са валидни само ако не изключват компетентността на съдилищата на държавата, в която пребивава ищецът, или ако са сключени след възникване на спора.

За повече информация се обърнете към:

☞ **Национално звено за контакт относно стопанска дейност и права на човека** (*Národné kontaktné miesto pre podnikanie a ľudské práva*)

☞ **Министерство на правосъдието на Словашката република**

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

В Конституцията на Словакия е предвиден ☞ **публичен защитник на правата на човека (омбудсман)**. Словашкият омбудсман се назначава от Националния съвет на Словашката република и към него могат да се обърщат физически и юридически лица, които считат, че основните им права или свободи са нарушени от действие, решение или бездействие на публичен орган. Това означава, че лице, което не живее в Словакия, или чиито права и свободи не са нарушени от словашки публични органи, може да се обърне към словашкия омбудсман за съвет, но омбудсманът не разполага с правомощия да разгледа случая или да предприеме действия по спора.

☞ **Словашкият национален център за правата на човека** (*Slovenské národné stredisko pre ľudské práva*) е националната институция за правата на човека и също така е националният орган за защита от дискриминация. Основната задача на центъра е да се гарантира зачитане на правата на човека и основните свободи в Словашката република, включително на принципа на равно третиране. Центърът извършва широк набор от дейности с цел изпълнение на своята мисия и предоставя различни услуги в областта на защитата и зачитането на правата на човека, като същевременно си сътрудничи тясно с международни организации и институции по правата на човека. През септември 2018 г. **Словашкият национален център за правата на човека установи националното звено за контакт относно стопанска дейност и права на човека**. В съответствие със законодателството, регламентиращо дейностите и функционирането на учредителното образование, звеното предоставя, наред с другото, правни консултации относно дискриминация на работното място (включително безплатно представителство в съдебни производства) и консултации относно защитата на правата на човека и основните свободи във възможно най-голяма степен — от спорове, свързани с равенството между половете, до опазване на околната среда, **но само на територията на Словакия** (в съответствие с Гражданския процесуален кодекс, съгласно който компетентният общ съд за дадено физическо лице е съдът, в рамките на чиято територия живее то, както и в съответствие със Закона относно международното частно и процесуално право).

В областта на опазването на околната среда Словакия е създала **Словашкия инспекторат по околната среда** (*Slovenská inšpekcia životného prostredia*), чрез който Министерството на околната среда осъществява държавен надзор и налага санкции на физически лица, предприятия и други юридически лица в съответствие със Закона за опазването на природата и ландшафта, като неговата юрисдикция обхваща **територията на Словашката република, поради което нарушенията на посочения закон трябва да са извършени на територията на Словашката република**. Законът за инспекциите на труда и за незаконния труд и незаконно упражняваната трудова дейност регламентира **инспектирането на труда на територията на Словашката република, което означава, че нарушенията на посочения закон трябва да са извършени на територията на Словашката република**.

От посоченото по-горе следва, че ако дадено лице счита, че неговите основни права на човека и свободи са нарушени, но не е гражданин на държава — членка на Европейския съюз, и не живее на територията на Европейския съюз, то не може да поиска ефективна правна защита от националните органи, които защитават основните права и свободи в Словашката република.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Словашката република не задължава европейските многонационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби, тъй като такава задължение се налага само на държавните органи и на самоуправляващите се териториални звена и други органи на Словашката република в съответствие със Закона за жалбите. Като държава — членка на Европейския съюз, Словашката република трябва да прилага европейското законодателство.

В Словакия многонационалните дружества могат да се свържат с националното звено за контакт относно стопанска дейност и права на човека, което предоставя обучение, както и правни и други консултации в тази област.

Медиацията е доброволен процес, който служи за облекчаване на съдилищата от разглеждане на спорове. В Словакия медиацията се регламентира от Закона за медиацията, като се предвижда извънсъдебно решаване на спорове в областта на гражданското право, семейното право, търговските задължения и трудовите правоотношения, както и на трансгранични спорове, произтичащи от подобни правоотношения между субекти с пребиваване или обичайно пребиваване в държава — членка на Европейския съюз. В съответствие с Гражданския процесуален кодекс целта на съда следва винаги да бъде да се постигне уреждане на спора по взаимно съгласие. Съдът може да предложи на страните да решат спора чрез медиация, но не и да им нареди. Медиацията изисква доброволното съгласие и активно участие на засегнатите страни.

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

В Словакия Законът за жертвите на престъпления предвижда следното определение на понятието „жертва“: особено уязвими жертви (деца, лица над 75-годишна възраст, лица с увреждания, жертви на трафик на хора, организирана престъпност, което и да е от престъпленията срещу човешкото достойнство, което и да е от терористичните престъпления, жертви на престъпления, свързани с насилие или със заплахи за насилие поради техния пол, сексуална ориентация, гражданство, раса или етническа принадлежност, религия или убеждения, жертви на други престъпления, изложени на по-голям риск от повторна виктимизация въз основа на индивидуална оценка на жертвата и личните ѝ характеристики, отношения с извършителя или зависимост от нарушителя, както и вида или естеството на престъплението и обстоятелствата около него) за целите на производствата по словашкото законодателство.

Правоприлагащите органи (прокуратура и полиция), съдилищата и образуванията, които предоставят помощ на жертвите, трябва да информират последните за техните права по прост и разбираем начин. По-специално те трябва да отчетат трудностите при разбирането или комуникацията, произтичащи от определени видове увреждания, езикови познания или ограничената способност на дадена жертва да се изразява. В

наказателните производства жертвите имат статут на страна, съобщила за престъпление, увредено лице или свидетел и се ползват от правата и задълженията, свързани с техния статут, съгласно Наказателния процесуален кодекс. Правоприлагащите органи, съдилищата и образуванията, които предоставят помощ на жертвите, извършват индивидуални оценки на жертвите във връзка с тежестта на извършеното престъпление, за да определят дали жертвата е особено уязвима, като целта е да се предотврати повторна виктимизация.

На жертвите се предоставя правна помощ под формата на правна информация и законово представителство в наказателни производства и граждански производства, както и при предявяването на иски за вреди. Правната помощ се предоставя на жертвите от Центъра за правна помощ (*Centrum právnej pomoci*) съгласно условията и в рамките на обхвата, определен в Закона за правна помощ за нуждаещи се лица. Центърът за правна помощ предоставя правна помощ на всички физически лица по спорове в национален план, а при трансгранични спорове — само на физически лица с пребиваване или обичайно пребиваване на територията на държава членка. В съответствие с условията на международен договор, по който Словашката република е страна, или въз основа на реципрочност, обявена от Министерство на правосъдието на Словашката република, правна помощ се предоставя и във връзка с производства пред съд в Словашката република на гражданите на държава, която е страна по международен договор, или на лица, които обичайно пребивават на територията на такава държава, или на лица, при които предметът на производството в съд на Словашката република е пряко свързан с предишното им обичайно пребиваване на територията на Словашката република. Не се изключва представителството от адвокат (или процесуален представител) в съответствие със Закона за адвокатската професия и Закона относно търговската дейност.

Нуждаещите се лица (чийто доход е по-нисък от 1,4 пъти от жизнения минимум (в Словакия) или които получават помощи като нуждаещи се лица (в Словакия) имат право на безплатна правна помощ от Центъра за правна помощ, при условие че спорът не е очевидно неоснователен и сумата, предмет на спора, надхвърля размера на минималната заплата, определена по закон.

Ищците имат право на правна помощ от Центъра за правна помощ, който поема 20 % от разходите за законно представителство, ако изпълняват едновременно следните три условия: доходът на ищеца надхвърля с 1,4 пъти жизнения минимум (в Словакия) и същевременно не надхвърля с 1,6 пъти тази сума, като той не е в състояние да обезпечи предоставянето на правни услуги със своите активи, спорът не е очевидно неоснователен и сумата, предмет на спора, надхвърля размера на минималната заплата, определена по закон. Преди да предостави правна помощ, Центърът винаги извършва оценка дали тези правила са спазени.

В други случаи жертвите наемат свой собствен адвокат (или процесуален представител) за тяхна сметка.

Защитата на правата на лицата, сигнализиращи за нередности, представлява специален раздел. Законът за защита на лицата, сигнализиращи за нередности, регламентира условията за предоставяне на защита на лицата в трудови правоотношения във връзка със съобщаването за престъпления или други противообществени дейности, правата и задълженията на лицата при съобщаването за противообществени дейности, както и създаването, статута и компетентността на Службата за защита на лицата, сигнализиращи за нередности (*Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti*).

Лицата, сигнализиращи за нередности, могат да поискат защита при съобщаването за сериозна противообществена дейност, която представлява престъпление, или по време на наказателно производство. Искането се отправя до прокурор. Ако искане за защита на лице, сигнализиращо за нередност, бъде отправено до друг публичен орган, то незабавно се препраща на прокурор. Ако прокурорът установи, че лицето, сигнализиращо за нередност, което е поискало защита, е подало обосновано уведомление, той незабавно осигурява защита на въпросното лице. На лицата, сигнализиращи за нередности, се предоставя специална защита, за да се предотврати виктимизация, така че нарушителят да не може да виктимизира въпросното лице чрез заплахи, сплашване, принуда или злоупотреба с власт, чрез отмъщение или като по друг начин посегне на физическата или психологическата неприкосновеност на жертвата.

В случай че жертвата подава жалба за дискриминация, се осигурява защита съгласно Закона за недопускане на дискриминация, в съответствие с който необоснованите мерки срещу жалбоподател също се считат за форма на дискриминация. В случаи, свързани с дискриминация, Словашкият национален център за правата на човека предоставя правни консултации и също така може да представлява жертвите в съдебни производства. Гражданството на жертвите не се взема предвид, но защита може да се предоставя само на жертви, намиращи се на територията на Словашката република.

Последна актуализация: 27/02/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Швеция

1. С какъв вид съдебна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

В Швеция не се прави разграничение между свързани със стопанската дейност нарушения на правата на човека и други видове нарушения на правата на човека. Не съществуват специфични разпоредби в областта на стопанската дейност и правата на човека. Средствата за правна защита в шведската правна система са в съответствие с международните конвенции за правата на човека, по които Швеция е страна.

Правната защита срещу нарушения на правата на човека е закрепена в Европейската конвенция за правата на човека, Хартата на основните права на Европейския съюз и Конституцията на Швеция.

Ако считате, че Вашите човешки права са били нарушени, съществуват различни органи, към които можете да се обърнете, в зависимост от случилото се.

Можете да поискате да се образува съдебно производство, да се извърши преразглеждане от Шведския орган по съдебен надзор или да подадете жалба до националното звено за контакт.

Съдебно производство

В повечето случаи делото Ви може да бъде разгледано в съда по един или друг начин. Обвинения за извършени престъпления могат да бъдат внесени в съда от прокурор. Ако прокурорът избере да не търси наказателна отговорност, в някои случаи имате възможност да направите това сами. В крайна сметка можете да предявите иск за обезщетение срещу държавата.

В Швеция има три вида съдилища:

обикновените съдилища, които включват районни съдилища (*tingsrätt*), апелативни съдилища (*hovrätt*) и Върховния съд (*Högsta domstolen*); общите административни съдилища, т.е. административни съдилища (*förvaltningsrätt*), административни апелативни съдилища (*kammarrätt*) и Върховния административен съд (*Högsta förvaltningsdomstolen*); специализираните съдилища, които се произнасят по спорове в различни специфични области, като например Трудовия съд (*Arbetsdomstolen*).

Искане за преразглеждане от Шведския орган по съдебен надзор

Спазването на правата на човека се проверява от различни омбудсмани.

Всеки, който счита, че орган или длъжностно лице в орган в рамките на държавния или общинския сектор се отнесъл погрешно или несправедливо спрямо него или някой друг, може да подаде жалба пред парламентарния омбудсман (*Justitieombudsmannen*). Парламентарният омбудсман контролира прилагането на законите и другите нормативни актове в сферата на обществените дейности.

Съгласно мандата на парламентарния омбудсман, той контролира и „други физически лица, чиято работа или назначение включва упражняването на публична власт, що се отнася до този аспект на тяхната дейност“ и „длъжностни лица и лица, наети от публични предприятия, докато извършват от името на такова предприятие дейности, при които чрез посредничеството на предприятието правителството упражнява решаващо влияние“.

Определени контролни функции се упражняват и от Канцлера по правосъдието (*justitiekanslern*), който се назначава от правителството.

Задълженията на Канцлера по правосъдието включват разглеждане на жалби и уреждане на искове за щети, предявени срещу държавата.

Службата на омбудсмана по въпросите на равенството (*diskrimineringsombudsmannen*) е държавна агенция, която отговаря за наблюдението на спазването на Закона за защита срещу дискриминацията. На първо място, омбудсманът е задължен да се опита да склони тези, по отношение на които се прилага закона, да го спазват доброволно. Той обаче може и да заведе дело в съда от името на лице, което е дало съгласието си за това. Тези, които нарушават Закона за защита срещу дискриминацията, могат да бъдат задължени да платят обезщетение за дискриминация на лицата, които са станали обект на такава.

Обжалване пред националното звено за контакт

В Насоките на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР) за многонационалните дружества се предвижда възможност случаят Ви да бъде разгледан чрез националните звена за контакт (НЗК). Шведското НЗК представлява тристранно сътрудничество между държавата, стопанския сектор и синдикалните организации.

Държавата е представлявана от Министерството на външните работи, което свиква срещи, на които могат да бъдат поканени и други правителствени служби. Стопанският сектор е представляван от Конфедерацията на шведските предприятия, Шведската търговска федерация и Шведската федерация на собствениците на предприятия, докато синдикалните организации са представлявани от Шведската конфедерация на профсъюзите, Шведската конфедерация на професионалните асоциации, Unionen, IF Metall и Шведската асоциация на инженерите. Тъй като насоките са доброволни, НЗК няма право да налага санкции. Основната задача на националното звено за контакт е да насърчава дружествата да следват насоките и да си сътрудничат за решаването на проблеми по отделни случаи чрез диалог и обсъждане.

 Националното звено за контакт (НЗК) — Regeringen.se

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или за тежки прояви на експлоатация на труда?

Няма специфични правила за тежки нарушения на правата на човека, нито на национално, нито на международно равнище. Принципът на пропорционалност обаче играе роля при оценката на нарушенията на правата на човека, включително тежестта на дадено нарушение. Правната защита срещу нарушения на правата на човека е закрепена в Европейската конвенция за правата на човека, Хартата на основните права на Европейския съюз и Конституцията на Швеция.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във Вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Условия за завеждане на дело пред шведски съд

Основно условие, за да може чуждестранно физическо лице да заведе дело пред шведски съд, е да се установи, че Швеция има компетентност, което означава да се докаже, че компетентен за обявяването на иска за допустим е шведски съд. Възможностите за това се различават в отделните случаи:

в случаи, при които правата на човека на дадено лице са нарушени от шведско дружество или от неговите клонове в чужбина, дело срещу въпросното дружество по принцип може винаги да бъде заведено пред съд в Швеция;

в случай обаче че нарушението е извършено от притежавано от Швеция или контролирано от Швеция дъщерно дружество със седалище в трета държава (т.е. извън ЕС, Исландия, Норвегия и Швейцария), дело срещу дъщерното дружество може да бъде заведено пред съд в Швеция само при определени условия;

ако нарушението е извършено от притежавано от Швеция или контролирано от Швеция дъщерно дружество със седалище в друга държава от ЕС или Исландия, Норвегия или Швейцария, възможностите за завеждане на дело срещу дъщерното дружество пред съд в Швеция са ограничени до изключителни сценарии.

Общи условия във връзка с компетентността на Швеция

Шведските съдилища трябва да проверят служебно дали Швеция има компетентност. За да е възможно даден иск да е от компетентността на Швеция, компетентен за разглеждането му и за произнасянето на решение по съществуващото на делото трябва да е шведски съд.

В случаите, когато дружеството, което извършва нарушението (ответника), се намира в държава — членка на ЕС, се прилага Регламент Брюксел I. В регламента обаче се съдържат редица правила във връзка с компетентността, чието прилагане не зависи от това къде се намира ответникът.

Ако ответникът се намира в Исландия, Норвегия или Швейцария, въпросът с компетентността се урежда от Конвенцията от Лугано. Ако ответникът се намира извън ЕС или извън държава, подписала Конвенцията от Лугано, въпросът за компетентността се определя чрез прилагане по аналогия на правилата за спор за компетентност, посочени в глава 10 от Кодекса за съдопроизводство на Швеция, като се взема предвид основното изискване за наличие на интерес в правораздаването от страна на Швеция, за да се сезира шведски съд.

По принцип местоживеенето на физическото лице, чиито права са били нарушени, не е от значение за прилагането на Регламент Брюксел I. В някои случаи обаче от ищеца се изисква да има местоживеене в държава членка или обстоятелството, което е в основата на определянето на компетентността, да е свързано с държава членка.

Определящият фактор ще бъде наличието към момента на завеждане на делото в съда на обстоятелствата, които са в основата на определянето на компетентността.

Приложимо право

Въпросът правото на коя държава е приложимо по отношение на разглеждан в шведски съд иск, произтичащ от нарушение на права, се определя от шведския съд, който прилага шведското международно частно право. Това по принцип означава, че трябва да се прилага правото на държавата, в която е възникнала щетата. Ако нарушението на правата на човека е извършено извън Швеция, то тогава искът на жертвата рядко ще бъде предмет на шведското право. Това важи независимо дали лицето е избрало да формулира иска си въз основа на договорно (трудова договор) или извъндоговорно основание (при липса на трудов договор). Основната причина за това е, че връзката с Швеция не е достатъчно силна.

За разлика от съдържанието на шведското право, съдържанието на чуждестранното право не подлежи на преценка в шведските съдилища. Поради това лице, което основава иска си на чуждестранно право, трябва да представи доказателства в потвърждение на това, напр. под формата на експертно становище. Това може да доведе до определени разходи.

Дори когато даден иск е предмет на чуждестранно право, може да има известна възможност шведските съдилища да прилагат шведското право, доколкото са налице международно обвързващи правила или когато чуждестранното право противоречи на обществения ред на Швеция. Такива извънредни процедури обаче се прилагат много рядко. До формирането на установена съдебна практика, например от страна на Съда и на шведските съдилища, не е изяснено и в каква степен иск за обезщетение относно нарушение на правата на човека води до прилагането на тези правила за освобождаване, напр. в резултат на недостатъци в защитата на правата в държавата, където е възникнала вредата.

Практически възможности на физическо лице за завеждане на дело пред шведски съдилища

При условие че Швеция има компетентност и че е налице защитен иск, който подлежи на изпълнение (напр. въз основа на приложимо чуждестранно право), достъпността до шведските съдилища е сравнително добра. Освен това правните възможности чуждестранно физическо лице да действа като страна в шведски спор по принцип са сравними с това, което се прилага по отношение на шведските граждани.

Ако чуждестранно физическо лице среща финансови или други практически пречки да пътува до съответния съд в Швеция, може да се предположи, че съдът ще работи за разрешаването на това, като например позволи явяване чрез телефонен разговор или видео връзка.

Някои чужди граждани, които нямат местожителство в Швеция и които завеждат дело срещу шведско юридическо лице в шведски съд, трябва по искане на ответника да представят обезпечение за бъдещите съдебни разходи на ответника. Чуждите граждани и юридическите лица, които са освободени от задължението за предоставяне на обезпечение, са определени в *Известието относно освобождаването в определени случаи на чуждестранни ищци от предоставянето на обезпечение за съдебни разходи* от 15 май 2014 г.

Възможностите за чуждестранно физическо лице да осигури публично финансиране за съдебни такси и такси на омбудсмана са ограничени, поне ако лицето е гражданин на държава извън ЕС. Най-широки възможности за публично финансиране са налице, когато искът за обезщетение се предявява като отделен иск във връзка с наказателно дело. От друга страна, възможностите за намиране на решение за частно финансиране зависят до голяма степен от личното финансово и социално положение на чуждестранното физическо лице.

Допълнителна информация

Меморандум до Министерството на външните работи относно възможността физическо лице да заведе дело срещу шведско дружество в шведски съд в резултат на нарушения на правата на човека, извършени извън Швеция. Mannheimer Swartling (2015 г.)

<https://docplayer.se/7222881-Promemoria-till-utrikesdepartementet.html>

Допълнителна информация относно насоките за завеждане на дело пред съдилищата е достъпна на адрес <https://www.domstol.se/en/>

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Вж. въпрос 1.

Шведският институт за правата на човека не разглежда индивидуални жалби, свързани с нарушения на правата на човека.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговаря за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли на разположение публични доклади, в които се предоставя информация относно функционирането на системата?

Собствени механизми за правна защита на дружество

Дружествата са длъжни да гарантират, че дейностите им не нарушават правата на човека на никое лице и, ако дадено дружество е причинило или е допринесло за подобно действие или е било свързано с него, да се опитат да намерят начин да поправят ситуацията по отношение на засегнатото лице. Такава правна защита може да включва извинение, предоставяне на финансово или нефинансово обезщетение или нещо друго, за което е постигнато съгласие между засегнатото лице и дружеството. Ситуацията е по-сложна, ако дадено дружество не е допринесло за каквото и да е отрицателно въздействие, но въздействието е пряко свързано с неговата дейност. В тези случаи и в случай че дружеството има достатъчно влияние, за да е в състояние да се справи с отрицателното въздействие, дружеството следва да използва своето влияние.

Не съществува стандартен модел за начина, по който дадено дружество следва най-добре да организира механизмите си за обработване на жалби и правна защита. Всяко дружество трябва да реши само за себе си кое е подходящо въз основа на конкретните условия.

Някои целеви показатели:

откритост — улесняване на диалога със страните, засегнати от поведението на дружеството;

преговори и обсъждания с представители на служителите — често представляват добра основа за ефективни мерки в случаи, касаещи служителите;

насоки относно начина, по който лицата в едно дружество могат да подават вътрешен сигнал за неправомерно поведение, какви са последващите действия от този сигнал и как са защитени лицата, които са подали сигнала;

система за обработка на жалби, при която лица извън дружеството, които смятат, че те или други са били засегнати или ще бъдат засегнати по отрицателен начин от дружеството, могат да уведомят дружеството за проблема по безопасен и анонимен начин.

Правителството въведе ново законодателство относно отчитането във връзка с устойчивостта за големи дружества, което е по-амбициозно от директивите на ЕС, по-ясни критерии във връзка с устойчивостта в Закона за обществените поръчки и по-сигурна правна защита за лицата, сигнализиращи за нередности.

През декември 2016 г. влезе в сила ново законодателство относно отчитането във връзка с устойчивостта. Съгласно това законодателство всички големи дружества с повече от 250 служители вече са задължени да се отчетат във връзка с устойчивостта. Освен информация за въздействието върху околната среда, социалните условия, равенството и предотвратяването на корупцията, когато това е необходимо за разбиране на развитието, позицията и резултатите на дружеството, докладите трябва да съдържат и информация за мерките за гарантиране на зачитането на правата на човека, включително правата на служителите.

През януари 2017 г. парламентът (Riksdag) прие и строго законодателство за защита на служителите, които са подали сигнал за сериозно неправомерно поведение при дейностите на техния работодател („лица, сигнализиращи за нередности“). Съгласно тази специална защита служителите, които са подложени на репресивни мерки от страна на техния работодател, имат право на обезщетение за причинени вреди.

Публични доклади

Стопанска дейност и права на човека: осезаеми недостатъци и пропуски в шведското право. Доклад до Шведската агенция за публично управление. Enact Sustainable Strategies (Enact) — консултантска фирма, специализирана в областта на устойчивото стопанско развитие и отговорното предприемачество.

 Business and human rights: Tangible flaws and gaps in Swedish law (Стопанска дейност и права на човека: осезаеми недостатъци и пропуски в шведското право). Enact (statskontoret.se)

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кои разноски ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Жертвите на свързани със стопанската дейност нарушения на правата на човека нямат каквито и да е специфични права (моля, вж. въпрос 1).

Съществува възможност за получаване на правна помощ в съответствие със Закона за правната помощ (1996:1619). Дали отговаряте или не на условията за предоставяне на правна помощ винаги се определя от съда или от Органа за правна помощ (*Rättshjälpsmyndigheten*).

Обикновено правна помощ се предоставя на частни лица, т.е. не на асоциации, дружества или подобни на тях. По изключение правна помощ може да се получи и от търговец или за имот.

Финансовите Ви възможности се основават на изчисления Ви годишен доход, преди облагането с данъци. За всяко дете, за което плащате издръжка, се приспадат 15 000 SEK, до максимален размер от 75 000 SEK. Сумата трябва да бъде коригирана и ако имате активи или дългове, които засягат Вашата платежоспособност. За да получите правна помощ, финансовите Ви средства не трябва да надвишават 260 000 SEK годишно. Когато бъдете уведомени, че ще получите правна помощ, трябва сами да заплатите част от разноските. Правната помощ никога не е напълно безплатна за възрастни, като тази част от нея, която трябва да заплатите сами, се нарича такса за правна помощ. Таксата Ви за правна помощ никога не може да е по-висока от разходите за правна помощ.

Застраховката за правни разноски е форма на застраховка, която в повечето случаи е включена в застрахователното покритие за дома и имуществото, покритието за жилище и жилищен имот и застрахователното покритие на дом за отдих. Застраховката за правни разноски означава, че застраховката Ви може да покрие част от разходите Ви за юрист или адвокат. Редът и условията за застраховката за правни разноски могат да се различават при отделните застрахователни дружества, така че е важно да проверите реда и условията на Вашето застрахователно покритие.

В раздел 35 от Наредбата за правната помощ (1997:404) се определя кои чуждестранни граждани трябва да бъдат третирани по същия начин като шведските граждани по въпроси, свързани с правото на правна помощ в съответствие със Закона за правната помощ.

Последна актуализация: 26/04/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.

Стопанска дейност и права на човека - Шотландия

1. С какъв вид правна защита разполагам във Вашата държава, ако стана жертва на нарушение на правата на човека, свързано със стопанска дейност? Тази защита включва ли обезщетение?

Законът на Шотландия от 1998 г. изисква всички законодателни актове, приети от шотландския парламент, и всички актове на членовете на шотландското правителство да бъдат съвместими с правата, съдържащи се в Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ). Съгласно Закона за правата на човека от 1998 г. е незаконосъобразно публичните органи в Шотландия да действат по начин, който е несъвместим със залегналите в Конвенцията права. Ако възникнат нарушения на правата на човека, шотландските съдилища разполагат с правомощията да разгледат случаите и да осигурят средства за правна защита.

В Закона за дружествата от 2006 г. се определя правното основание за създаване и управление на дружества. Наказателното отделение и прокуратура (COPFS) разполага с правомощието да образува производства срещу шотландски предприятия пред шотландски съдилища, когато има доказателства за извършено престъпление.

Законът за трафика и експлоатацията на хора (Шотландия) от 2015 г. консолидира и укрепва действащото наказателно право на Обединеното кралство срещу трафика и експлоатацията на хора и също така подобрява положението на жертвите и подкрепата за тях.

Законът съдържа разпоредби, чрез които се установява единно престъпление „трафик на хора“, обхващащо всички видове експлоатация както на възрастни, така и на деца; определя законоустановени утежняващи вината обстоятелства, свързани с трафик на хора, които се вземат предвид при други престъпления; и преформулира предишното самостоятелно престъпление „робство, принудително подчинение и принудителен или задължителен труд“.

В член 4 от Закона от 2015 г. се установява престъплението „робство, принудително подчинение и принудителен или задължителен труд“, което трябва да се тълкува в съответствие с член 4 от ЕКПЧ.

Юридически лица (например дружества), организации без правосубектност и партньорства може да бъдат подведени под отговорност за престъплението „трафик на хора“ или за престъпление по член 4 от Закона от 2015 г. В член 39 от Закона от 2015 г. се предвижда, че съответните физически лица в рамките на такива организации (например директор) също може да бъдат подведени под отговорност за описаните по-горе престъпления.

Съгласно Закона от 2015 г. главният прокурор публикува указания за прокурорите във връзка с наказателното преследване на евентуални или потвърдени жертви на престъплението „трафик на хора“ и престъплението по член 4 (робство, принудително подчинение и принудителен или задължителен труд). COPFS продължава да прилага тези указания, за да гарантира, че жертвите не подлежат на наказателно преследване във връзка с престъпления, извършени като последица от горепосочените престъпления.

Омбудсманът по публичните услуги на Шотландия (SPSO) разполага с широки правомощия. Той е последната инстанция за подаване на жалби във връзка с повечето децентрализирани публични служби в Шотландия. SPSO също така осигурява независима услуга за преглед за шотландския фонд за солидарност, като разполага с правомощия да отменя и заменя решения, приети от съветите относно молби за общностни грижи и отпускане на безвъзмездни средства в условията на криза. SPSO изпълнява изключително ограничена роля в областта на обезщетенията. Резултатите от неговата дейност обикновено са под формата на препоръки за публичните служби, срещу които са подадени жалби.

Правомощията и задълженията са определени в Закона за омбудсмана по публичните услуги на Шотландия от 2002 г.

Когато дадено лице счита, че неговите човешки права са нарушени, то може да пожелае да получи независима правна консултация.

2. Имате ли специфични правила за тежки нарушения на правата на човека? Тези правила важат ли за престъпления в областта на околната среда или тежка експлоатация на труда?

В документа относно правата и отговорностите на земевладение в Шотландия, публикуван от шотландското правителство, както се изисква съгласно Закона за аграрната реформа (Шотландия) от 2016 г., се определят шест принципа, които помагат да се формира политиката в областта

на поземлените въпроси в Шотландия. Първият от тези принципи гласи: „Общата рамка на правата, отговорностите и публичните политики в областта на поземлените въпроси следва да насърчава, изпълнява и зачита съответните права на човека във връзка със земята, да допринася за публичния интерес и благополучие и да балансира публичните и частните интереси. Рамката следва да подкрепя устойчивото икономическо развитие, да опазва и подобрява околната среда и да спомага за постигането на социална справедливост и за изграждането на по-справедливо общество“.

Съгласно Закона от 2016 г. шотландските министри са длъжни да извършват редовен преглед на този документ и да се отчитат пред парламента. Отговорът на въпрос 1 съдържа информация, свързана с трафика и експлоатацията на хора.

3. Аз съм жертва на нарушение на правата на човека, произтичащо от дейности на европейска транснационална корпорация, което е било извършено извън Европейския съюз. Имам ли достъп до съдилищата във вашата държава, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза? При какви условия мога да претендирам за нарушаване на моите права? Къде мога да намеря допълнителна информация?

Конкретните средства за правна защита, достъпни при нарушение на дадено право на човека, ще зависят от това дали въпросното право е предвидено в общото право или в статут.

Член 2 от Закона за трафика и експлоатацията на хора (Шотландия) от 2015 г. предвижда престъплението „трафик на хора“ да може да се прилага към определено поведение както в Обединеното кралство, така и извън него, като отразява факта, че свързаната с трафик на хора дейност може да обхваща и дейности, извършвани изцяло или частично извън територията на Шотландия.

Законът от 2015 г. също така предвижда, че граждани на Обединеното кралство, лица с обичайно местопребиваване в Шотландия към момента на извършване на престъплението или организации, учредени съгласно правото на част от Обединеното кралство, може да бъдат подведени под наказателна отговорност за експлоатация на хора независимо от мястото, където е извършено съответното деяние. Въпросът дали дадено лице е с обичайно местопребиваване в Шотландия се определя с оглед на всички факти и обстоятелства по делото. Всички други лица може да бъдат подведени под наказателна отговорност за трафик на хора само ако която и да е част от съответното деяние е извършена на територията на Обединеното кралство или ако съответното деяние е извършено по отношение на лице, което пристига или влиза в Обединеното кралство, напуска или пътува в рамките на Обединеното кралство.

4. Могат ли омбудсманът, органите по въпросите на равенството или националните институции по правата на човека да подкрепят жертви на нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност, ако те са извършени от европейски транснационални корпорации извън Европейския съюз? Могат ли тези органи да разследват моя случай, ако не съм гражданин на ЕС и не живея в Съюза? Има ли други държавни служби (като например инспекторат по труда или по въпросите на околната среда) във Вашата държава, които могат да разследват моя случай? Къде мога да намеря информация относно моите права?

Регулаторната рамка за стопанската дейност в Шотландия е подобна в много отношения на тази в останалата част от Обединеното кралство и Европа, като съществуват разнообразни регулаторни органи, насочени към стопанските дейности. Техните правомощия за правоприлагане са насочени по-скоро към санкциониране на предприятията, отколкото към оказване на подкрепа на жертвите, но съществуват и механизми в рамките на полицията и други правителствени агенции, в случай че е налице криминален елемент във връзка със стопанската дейност.

Шотландия разполага с две национални институции по правата на човека (NHRI):

 [Комисия по правата на човека на Шотландия \(SHRC\)](#)

 [Комисия за равенство и права на човека \(EHRC\)](#)

SHRC и EHRC разполагат със споделени правомощия в областта на правата на човека и изпълняват важни, макар и различни роли в насърчването и мониторинга на прилагането на международно признати права на човека на национално равнище. Съответните правомощия на всяка комисия са описани на техните уебсайтове.

Омбудсманът по публичните услуги на Шотландия (SPSO) разглежда оплаквания срещу повечето децентрализирани публични служби в Шотландия като последен етап. Омбудсманът е независим служител на публична длъжност и при упражняването на своите функции не приема насоки и не подлежи на контрол от който и да е член на шотландското правителство или шотландския парламент. SPSO може да проучва предполагаеми нарушения на правата на човека като част от разглеждането на дадена жалба. Малко вероятно е европейска транснационална корпорация да бъде сред органите, по отношение на които SPSO е компетентен да получава жалби. SPSO може да разглежда жалби относно услуги, предоставени от частния или доброволния сектор, ако те са извършени от името на орган под юрисдикцията на SPSO.

В допълнение към това в член 9, параграфи 4 и 5 от Закона за омбудсмана по публичните услуги на Шотландия от 2002 г. се посочва кой може да отправя жалба до SPSO. Тези лица трябва да пребивават в Обединеното кралство към момента на отправянето на жалбата или действията, предмет на жалбата, трябва да са извършени по времето, когато лицето се е намирало в Обединеното кралство.

5. Вашата държава налага ли задължения на европейските транснационални корпорации да създават механизми за подаване на жалби или услуги за медиация за нарушения, дължащи се на тяхната стопанска дейност? Тези задължения отнасят ли се и за нарушенията, извършени извън Европейския съюз? Кой отговорар за наблюдението на тези дейности във Вашата държава? Има ли публични доклади, които предоставят информация относно функционирането на системата?

Обединеното кралство е създадо национално звено за контакт (НЗК) във връзка с насоките на ОИСП за многонационалните предприятия, които представляват набор от насоки за отговорно бизнес поведение, което, наред с другото, обхваща и правата на човека. НЗК на Обединеното кралство е част от Министерството за международна търговия и е отговорно за повишаване на осведомеността относно насоките на ОИСП и за прилагане на свързания с това механизъм за подаване на жалби. Ако дадено дружество наруши насоките на ОИСП, жалба до НЗК може да се отправи от всяка заинтересована страна, което включва нейните служители или техните синдикални организации, както и общности, засегнати от дейностите на дружеството. НЗК цели да постигне споразумение между страните посредством медиация, но когато това не е възможно, се публикува достъпно за обществеността становище дали дружеството е действало в разрез с насоките. Информация относно отправянето на жалба може да бъде намерена на [уебсайта на НЗК](#).

Другите институции, от които могат да бъдат получени съвети и услуги по медиация в Обединеното кралство, включват [бюрата за помощ на гражданите](#) и [Службата за консултации, помиряване и арбитраж](#).

6. Имам ли специални права, ако съм уязвима жертва, която търси защита по съдебен ред за нарушения на правата на човека, свързани със стопанската дейност на предприятията? Мога ли да получа достъп до правна помощ и при какви условия? Кой разходи ще бъдат покрити от правната помощ? Имам ли достъп до правна помощ при същите условия, ако не съм гражданин на ЕС или не живея в Съюза?

Финансираната с публични средства правна помощ позволява на хората да предприемат действия във връзка със зачитането на техните права или да платят за своята защита, когато в противен случай не биха могли да си го позволят.

Няма изискване съответното лице да пребивава в Шотландия, когато кандидатства за правна помощ по Закона за правната помощ (Шотландия) от 1986 г. Съществуват два вида правна помощ при граждански спорове:

i. Чрез осигуряването на съвети и помощ адвокатът може да предоставя съвети, да отправя запитвания и да осъществява кореспонденция с други лица от името на клиента. Осигуряването на съвети и помощ е достъпно по въпроси в областта на шотландското право (включително правото на Обединеното кралство, което се прилага в Шотландия), но като цяло не може да се използва за разглеждане на спорове в съда.

ii. Правна помощ при граждански спорове е достъпна при производства пред шотландските съдилища.

И двата вида правна помощ при граждански спорове подлежат на законоустановени критерии за допустимост. Осигуряването на съвети и помощ е достъпно при изпълнение на финансови критерии за допустимост. Критериите за допустимост за лицата, които получават правна помощ при граждански спорове, са последователни и прозрачни, като молбите подлежат на законоустановени проверки. Първите две проверки се отнасят до правната обосновааност на молбата. Трябва да се демонстрира, че за делото, за което се иска правна помощ, съществува правно основание („обосновано предположение“) и че е разумно да се използват публични средства за подпомагане на делото. Третата проверка се отнася до финансовото положение на ищеца.

Повече информация може да бъде намерена на [уебсайта на Съвета за правна помощ на Шотландия](#).

С член 9 от Закона за трафика и експлоатацията на хора (Шотландия) от 2015 г. шотландските министри получават правомощия да определят периода, в рамките на който трябва да се предостави подкрепа и помощ на пълнолетни лица, когато съществуват разумни основания да се счита, че те са станали жертва на престъпление, изразяващо се в трафик и експлоатация на хора. Този период за осигуряване на подкрепа е определен на 90 дни по силата на наредба, която влезе в сила на 1 април 2018 г., и включва осигуряването на подкрепа и помощ във връзка със следното (но не само):

настаняване

ежедневни разноски

медицински консултации и лечение (включително психологическа оценка и лечение)

писмен и устен превод

осигуряване на съвети

правни консултации

информация за други услуги, достъпни за пълнолетни лица

репатриране

В член 10 от Закона от 2015 г. се определят правомощия, съгласно които шотландските министри могат да приемат наредби относно подкрепата и помощта, които могат да бъдат осигурени на пълнолетно лице, което е или изглежда е станало жертва на робство, принудително подчинение и принудителен или задължителен труд. На 1 април 2018 г. влезе в сила наредба, в която се установява процесът по определяне дали дадено пълнолетно лице е жертва на такова престъпление; подкрепата и помощта, които се осигуряват; и се посочва, че срокът, за който се осигуряват, следва да е същият като за жертва на престъпление, изразяващо се в трафик и експлоатация на хора.

Шотландското правителство е сключило споразумения за финансиране с организацията [Migrant Help](#) (която осигурява подкрепа на пълнолетни жертви на трафик и експлоатация, с изключение на жени, които са станали жертва на трафик с цел търговска сексуална експлоатация) и с [Алианса за повишаване на осведомеността относно трафика на хора](#) (който осигурява подкрепа на жени, станали жертва на трафик с цел търговска сексуална експлоатация).

[Службата за психологически травми, разположена в „The Anchor“](#), която е част от Националната здравна служба за района на Глазгоу и Клайд, също получава финансови средства за предоставяне на психологическа помощ на всички пълнолетни жертви на трафик и експлоатация на хора, установени в Шотландия.

Последна актуализация: 30/07/2020

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите.

Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държавата-членка, отговорна за тази страница.